

LITURGIJSKA SLAVLJA KROZ MJESEC

S I J E Č A N J

1. Osmina Božića: SVETA BOGORODICA MARIJA
Svetkovina

Dolično je da na početku građanske godine, 1. siječnja, Crkva slavi svetkovinu sv. Bogorodice Marije, koja stoji na čelu svih svetaca koji se slave tijekom čitave godine. Tim još više što je to osmi dan od rođenja Krista, koji je po Mariji postao čovjekom. Dok promatramo Krista i njegovo rođenje, dolikuje da promatramo i Mariju kao Bogorodicu. Time nas Crkva želi potaknuti na kristocentričnost Marijina štovanja.

Budući da je Bog odredio otkupljenje ljudskog roda utjelovljenjem svoga Sina, Marija ulazi u taj otkupiteljski Božji plan. Njezino bogomajčinstvo temeljna je istina marijanske teologije. Iz te dogme »kao iz tajnog izvora dolazi Mariji posebna milost i takvo dostojanstvo koje je poslije Boga najveće što se može zamisliti« (Pio XI.).

Premda liturgijska čitanja današnje svetkovine stavljaju u prvi plan »Sina Marijina«, ipak se Marijin lik tu lijepo uklapa, jer je Knist po Mariji postao pravi čovjek (usp. Gal 4,4) uzevši ljudsku narav. »I Riječ je tijelom postala« (Iv 1,14), utjelovila se u krilu Marijinu. Dogma Marijina božanskog materinstva naglašava stvarnost Kristova čovještva. Kad Mariju nazivamo »Bogorodicom«, priznajemo da se druga božanska osoba utjelovila, da je Knist imao zemaljsku majku, da je on ne samo Bog nego i čovjek. Tim je Marija ušla u centralnu tajnu kršćanstva, u misterij Bogo-Čovjeka. Marijino bogomaterinstvo sadrži istinu da je Knist Sin Božji odvijeka, da je u vremenu postao čovjekom i da — jer je sin jedne zemaljske majke — nastavlja egzistirati u ljudsko-božanskom jedinstvu, tj. da jest i da ostaje Čovjek-Bog.

Ime Isus, što etimološki znači »Bog spasava«, govori da mi u cijelosti ulazimo u misterij Krista, tj. u otajstvo njegova utjelovljenja, rođenja, obrezanja do pashalnog misterija. Dar spasenja ponuđen je svim ljudima koji budu zazivali ime Isusovo, kako apostoli ističu (usp. Dj 2,21; Rim 10,13). Taj dar nam je međutim darovan po Mariji.

Istina, Sv. pismo formalno ne naziva Mariju »Bogorodicom«, ali je tako nazivaju već u III. st. u rimskoj i aleksandrijskoj Crkvi, a Efeški

ju je sabor 431. g. svečano »proglasio Bogorodicom, da bi se Krist, prema Pismima, istinski i pravo priznavao Božjim i Čovječjim Sinom« (UR 15).

Za ovu Marijinu svetkovinu Pavao VI. ističe kako ona »ima svrhu, da se proslavljuje uloga što ju je Marija ostvarila u tom otajstvu spašenja, te da se uzvisuje jedinstveno dostojanstvo koje odatle pridolazi 'svetoj Rodilji... po kojoj smo zavrijedili primiti... Začetnika života'« (MC 5). Također ističe kako ova svetkovina »predstavlja izvrsnu priliku da obnovimo svoje poklonstvo novorođenom Knezu Mira, da ponovno saslušamo radosnu anđeosku poruku (usp. Lk 2,14), da se žarko pomolimo Bogu, po molitvi Kraljice mira, za najviši dar mira« (MC 5).

SČ

Istog dana

— **Dan mira.** Papa Pavao VI. pozvao je pismom od 8. prosinca 1967. sve ljude dobre volje da se Nova godina slavi kao međunarodni Dan mira počevši od 1968. godine. Time je htio ne samo da se prvi dan građanske godine provede u miru već i da mir, sa svojom pravednom i djelotvornom ravnotežom, dominira u svijetu. Od tada Sv. Otac svake godine izdaje posebno pismo u kojemu poziva na proslavu toga Dana iznoseći uvijek nove razloge i temelje na kojima počiva istinski mir.

Proslava Dana mira sasvim je u skladu s božićnim vremenom, koje je čitavo pod znakom želje za mirom i čija je glavna poruka: »I na zemlji mir ljudima dobre volje« (Lk 2,14; »Slava« na misi), kao i sa svetkovinom Bogorodice Marije, koja je »Kraljica mira«. U liturgijskom slavlju Dan mira treba doći do izražaja barem u homiliji i molitvi vjernika, a ako se negdje na poseban način slavi ovaj Dan, uz odobrenje mjesnog ordinarija, tu se može slaviti misa za mir, prema shemama Sv. Stolice za pojedine godine i prema određenim temama.

SS

— **Sv. Fulgencije (Žarko),** biskup u Ruspe-u (Tunis). Bio je učenik sv. Augustina. Kao biskup odvažno se borio protiv arijanskog, monofizičkog i pelagijanskog krivovjerja. Zbog toga je po naredbi vandalskog kralja Trasamunda dva puta bio prognan na Sardiniju. Umro je 533. godine.

— **Sv. Odilon,** opat u Cluny-u od 998. do 1048. godine. On je prvi u svojim samostanima počeo slaviti spomen Svih vjernih mrtvih 2. studenoga, što je poslije službeno uvedeno u čitavu Crkvu na Zapadu.

— **Sv. Telemah (Almahije),** mučenik u Rimu. Na Istoku je dugo živio kao anahoret, zatim je došao u Rim i tu se žestoko borio protiv gladijatorskih igara, čak je jednom uskočio u arenu i mirio gladijatore. Zbog toga je osuđen na smrt. Mučeništvo je podnio oko 400. g. tako da ga je po naredbi prefekta Alipija gladijator pogubio.

— **Sv. Konkordije,** prezbiter i mučnik u Spoletu za vrijeme cara Antonina.

— **Sv. Vincencije Marija Strambi,** biskup Macerate i Tolentina, član družbe pasionista, odlikovao se apostolskim žarom. Umro je 1824. godine. Svetim ga je proglasio papa Pio XII. god. 1950.

2. SV. BAZILIJE VELIKI I GRGUR NAZIJANSKI, biskupi i crkveni naučitelji

Obavezan spomendan

BAZILIJE se rodio oko 331. g. u Cezareji Kapadočkoj i pripadao je zaita veoma uglednoj obitelji. Njegov djed i baka junački podniješe Dioklecijanovo progonstvo i revno pomagahu Grguru Čudotvorcu u širenju kršćanstva. Bazilije je prve temelje u vjeni dobio od bake koja je tako usmjerila čitav njegov život. Otac mu je bio znamenit profesor, sestra začetnica ženskoga samostanskog života. Dvojica njegove braće bili su poznati biskupi, a majka i najmlađi brat dovršili su život u samostanu.

Bazilije je završio najviše ondašnje građanske škole. Bio je učenik glasovitog retora Libanija i sveučilištarac u Ateni. Neko je vrijeme obnašao službu profesora da bi 370. g. postao biskup u rodnome gradu. Umro je 1. siječnja 379.

Bazilijeva je odluka u vijesti Crkve mnogostrana. Za nju se i spremio kako dolikuje. Odlično je poznavao filozofiju i književnost svoga vremena kao i slavno grčko razdoblje. Bio je temeljito upućen u Sv. pismo, teologiju i crkvenu Predaju.

U povijesti teologije Bazilije zauzima posebno mjesto u razmišljanjima o božanskom Trojstvu. On je, smije se reći, nakon velikih i svestranih rasprava o tom otajstvu, pronašao načine govora koji zadovoljavaju. Konačno je obranio Isusovo božanstvo i nadasve utvrdio nauk o Duhu Svetome. Učio je da u Bogu postoje tri Osobe u jednoj biti. Prvi je istaknuo da se riječi osoba i bit kao pojmovi razlikuju. Bit je ono što je zajedničko, a osoba pojedinačno u zajedničkom. Polazeći otuda, našao je prikladan oblik govora o trojednome Bogu. Osobno u Bogu nazivaše oćinstvom, sinovstvom i moću koja posvećuje. Bazilije, dakle, sretno privodi kraju višestoljetno traganje za izrazima koji toćno iskazuju trojstveno otajstvo.

Nemale su Bazilijeve zasluge i za redovnički život u Crkvi. On stoji na izvoru velikoga duhovnog gibanja iz kojeg se oblikuje maloazijsko monaštvo, poticaj za čitavo potonje redovništvo na Istoku i na Zapadu. Bazilije je zasnovao prve samostane, napisao pravila i postavio temelje redovničkom obliku življenja.

Bazilije je uložio mnogo truda oko zblizenja ondašnjega kršćanskog Istoka i Zapada. Već je on zamijetio da se ta dva svijeta polako, ali postojano, razdvajaju i da je to nadasve štetno za Crkvu koja je jedna i općenita. Valja, ipak, priznati da na tom području nije, na žalost, uspio. Ali vnijedan je spomena taj njegov pokušaj.

Bazilije je vodio brigu i o siromasima, bolesnicima i hodoćasnicima. Za njih je sagradio zdanja koja su služila isključivo dobrotvornim na-

mjerama. Valja, napokon, reći da je ovaj svetac ostavio nekoliko teoloških i mističkih spisa koji su bili i još su uvijek remek-djela kršćanske književnosti.

Bazilije je kao čovjek u svojoj biti bio isposnik, samostanac i duša koja razmatra. Disao je i radio u ozračju samozataje. Po čudi je bio vedar i uravnotežen. Iz svega se vidi daje bio izvanredna osoba. Svetošću i umnošću vladao je u svom mučnom razdoblju i zaslužio je da ga zovemo Velikim.

GRGUR se rodio oko 330. g. u blizini kapadočkog gradića Nazianz gdje je njegov otac bio biskup, a tu je i sam dugo živio i djelovao pa se zato i naziva Nazijanski. Grgur je učio na velikim školama u Cezareji Kapadočkoj, Aleksandriji i Ateni i tako je stekao veliku svjetovnu naobrazbu. U Ateni se sprijateljio sa sv. Bazilijem. Njihovo je prijateljstvo trajalo čitav život i veoma je znamenito. Grgur izravno priznaje da je u mladosti »ponešto žrtvovao svijetu i njegovu kazalištu«.

Vlastiti ga je otac 362. redio za svećenika. Grgur, mada čeznući za pustinjom i samoćom, neko vrijeme pomaže ocu u pastvi. Bazilije Veliki postavlja ga za biskupa u neznatnom mjestancu Sasim. Grgur zapravo nije nikada tamo stupio nogom. Ipak je to imenovanje kasnije bilo razlogom da nije mogao postati carigradskim patrijarhom. Biskupi, naime, onda nisu smjeli prelaziti s jedne biskupske stolice na drugu.

Grgur poslije očeve smrti nekoliko godina ravna nazijanskom biskupijom. Ali njegova je povijesna uloga vezana uz carigradsku Crkvu u kojoj su se biskupi često smjenjivali. Nerijetko su bili naklonjeni arijevcima ili čak otvoreni pristaše krivovjerja. Razumije se da je to loše utjecalo na vjerski život u Carigradu. Vjera je oslabila i širile su se krive nauke.

Grgur je carigradsku pravovjernu crkvenu općinu preuredio i oživio. Oštro je napadao i pobijao sve vjerske zablude. Posebice je, oko g. 380., rado propovijedao — a bio je vrstan govornik — o Duhu Svetome. Služi mu na čast da je, koliko znamo, prvi izriječkom riječju *Bog* počastio Duha Svetoga, kojega se ranije nije tako nazivalo. Poznata je i glasovita Grgurova misao u svezi s povijesnim razvojem objave trojstvene dogme. Po Grguru »Stari je zavjet jasno naviještao Oca, dok je o Sinu govorio s naslućivanjem. Novi je zavjet objavio Sina i otkriniu vrata vjere u božanstvo Duha. Sada Duh boravi među nama i bistro se očituje«.

Grgur je nastojao pronaći pogodne izričaje za vjeru u trojednoga Boga. Isticao je da riječ *Bog* označuje ono što je Trojici zajedničko. Trojstvene su Osobe podjednako *Bog*. Svaka se zasebice smije i mora nazivati Bogom. Osobom ih čini ono što je u jednome Bogu vlastito za pojedinu hipostazu i što je razlikuje u trojstvenom zajedništvu. Po Grguru Ocu je svojstvena nerođenost, Sinu rađanje, a Duhu izlaženje

ili odaslanje. Vidi se da je riječ o izrazima koje će Crkva kasnije prihvatiti kao posvećene.

Grgur je kao jedna od glavnih osoba i kao predsjednik sudjelovao na znamenitom saboru u Carigradu 381. g. kad se utvrdila vjera u Duha Svetoga i sastavilo Vjerovanje koje je obuhvatilo mnoga ranija Vjerovanja i postalo redoviti način izražavanja vjere u svim kršćanskim zajednicama. Saborski oci Grgura postaviše za carigradskog patrijarha, ali su se neki tome oduprli dozivajući u pamet da je on zapravo biskup u Sasimu. Grgur je to shvatio kao podvalu, zavist i zakulisnu igru te je održao poznati oproštajni govor — remek-djelo govorništva — i zauvijek se povukao u samoću gdje se bavio teološkim radom, pisao pjesme i živio asketski. Umro je 390. godine.

Mnogi Grgurovi sudovi ostaju trajno vrijedni. Isto tako mogu potaći na daljnja plodna razmišljanja.

MM

Istog dana

— **Sv. Makarije Aleksandrijski**, opat u Tebaidi. Kao zreo čovjek pošao je u pustinju da bi se nesmetano mogao posvetiti duhovnom životu. Aleksandrijski biskup zaredio ga je za svećenika, da bi mogao i druge pustinjake duhovno voditi. Umro je g. 398.

— **Mnoštvo svetih mučenika** koji u Rimu podniješe mučeništvo zato što nisu htjeli predati svete knjige prema zahtjevu cara Dioklecijana.

— **Sv. Argej, Narcis i Marcelin**, braća, kao vojnici podniješe mučeništvo u Tomi-u u Pontu za vrijeme cara Licijana.

— **Sv. Martinijan**, biskup u Milanu.

— **Bl. Izidor**, biskup u Nitriji u Egiptu.

3. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Ime Isusovo**, u franjevačkom redu — obavezan spomendan. Sv. pismo Novog zavjeta zrači osobitom ljubavlju i pobožnošću prema presv. imenu ISUS. Ta je pobožnost od apostola prešla na kršćane prvih stoljeća. U XV. st. širio je posebnu pobožnost prema imenu Isusovu franjevac sv. Bernardin Sijenski. Blagdan Imena Isusova bio je najprije propisan za franjevački red (1530.), a za cijelu ga je Crkvu naredio papa Inocent XIII. god. 1721. na molbu cara Karla VI. Blagdan se slavio na Novu godinu, na osminu Božića, jer je osmog dana nakon rođenja Spasitelju nadjenuto ime Isus. Liturgijskom reformom II. vat. sabora ukinut je posebni blagdan Imena Isusova za cijelu Crkvu, ali se i dalje slavi u pojedinim redovničkim i drugim crkvenim zajednicama. Također i u reformiranom Rimskom misalu stavljena je među prigodne mise posebna misa imena Isusova.

Ime Isus Bog je objavio sv. Josipu (Mt 1,21) i bl. Djevici Mariji (Lk 1,31), a znači — Spastelj. Izgovaranje imena Isusova za kršćane je sakramental,

po kojemu primamo milost od Boga. Crkva se s osobitim strahopoštivanjem klanja ovom najsvetijem imenu ostvarujući tako poticaj sv. Pavla (Fil 2,10): »U ime Isusovo neka se pokloni svako koljeno na nebu, na zemlji i pod zemljom!« (Ulazna antifona).

Ime Isusovo označuje Kristovu osobu, njegovu objavu, njegovu milost. Stoga je ovo ime za nas izvor života.

»Isus je ustima med, uhu pjesma, srcu radosno klicanje« (sv. Bernardin).

JR

— **Sv. Genoveva**, djevica, zaštitnica Pariza. Povijest života sv. Genoveve usko je povezana sa seobom naroda i počecima franačke države. Rodila se u mjestu Nantere-u blizu Pariza oko 420. g. od siromašnih roditelja. Kad su joj roditelji umrli, preseli se u Pariz i odluči Bogu posvetiti čitav život. Biskup German zaogrnuo ju je koprenom, što je bio znak zavjetom Bogu posvećenog djevičanstva. Njezin primjer slijedile su i druge djevojke živeći zajedno u pokori, molitvi i djelotvornoj ljubavi pod vodstvom biskupa Germana.

Genoveva je odigrala važnu ulogu 451. g. kad je hunski kralj Atila provalio u Galiju i krenuo prema Parizu. Stanovnike Pariza je zahvatila panika, pa su počeli bježati u utvrđeni Orleans nadajući se da će tu biti sigurniji. Genoveva je smirivala duhove i narod odvrćala od bijega tvrdeći da će Pariz biti pošteđen od »biča Božjega«, tj. Atilina uništavanja. U tome ju je podržao i biskup German. Tako se narod smirio i odvažio te nije bježao nego se spremao na obranu i otpor. Atila, videći to, odustao je od Pariza i udario na Orleans koji je razrušio.

Drug i važnu ulogu odigrala je sv. Genoveva na dvoru franačkoga kralja Klodviga Naime, kad se kralj pokrstio koncem V. stoljeća, uzeo je Genovevu za savjetnicu. Genoveva je sklopila prisno prijateljstvo s kraljevom ženom sv. Klotildom. Te dvije svete žene, Genoveva i Klotilda, imale su silan utjecaj na kršćansko usmjerenje franačke novonastale države. Genoveva je umrla 512. g. te je pokopana u kraljevsku grobnicu.

SS

— **Sv. Anter**, papa (235.—236.), mučenik u Rimu.

— **Sv. Florencije** (Cvjetiko), biskup i mučenik u Vienni (Galija) za vrijeme cara Galijena.

— **Sv. Petar**, mučenik blizu Aulane u Palestini.

— **Sv. Cirin. Prim i Teogen**, mučenici u Helespontu (3. st.).

— **Sv. Gordije**, stotnik i mučenik u Cezareji u Kapadociji za vrijeme cara Dioklecijana.

— **Sv. Zozim i Atanazije**, nadstojnik tamnice, mučenici u Čiciliji.

— **Sv. Danijel**, đakon, mučenik u Padovi 168. godine.

4. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Bl. Andela Folinjska**, redovnica. Prozvana je po gradu Foligno u kome je rođena 1248. godine. Mladenačke godine provela je »živeći u ispraznosti«, a na ozbiljniju promjenu životnog usmjerenja dovela ju je grižnja savjesti i strah od vječnog odbačenja. Nakon muževljeve smrti razdijelila

je imanje siromasima, a sama nastavila pokornički život kao franjevačka trećoredica. Bila je ustrajna u molitvi, osobito u razmatranju muke Kristove. Bogata duhovna iskustva i mistične doživljaje opisala je iskreno i jednostavno u svojoj autobiografiji, koja je jedno od sedam njezinih rukopisnih djela.

Njezina duboka, ali zdrava, duhovnost pomogla je suzbiti fanatizam lažnog siromaštva među franjevcima prozvanim »braća slobodnog duha«. Te krive mističare blaženica je uporno upozoravala na temeljne kršćanske kreposti ljubavi i poniznosti, bez kojih i najveće siromaštvo nema nikakve vrijednosti. Zbog utjecaja na ondašnje učitelje bogoslovlja još za života je prozvana »Magistra theologorum«.

Veliki molitveni zanos, obilježen kristocentrizmom, spajala je sa svakodnevnom životom. Osobito je pokazala herojsku ustrajnost njegujući gubavce u svome gradu uvjeren da sve ono što njima čini, čini Kristu. Umrula je na današnji dan 1309. g. i pokopana je u rodnom gradu u crkvi sv. Franje.

MB

— **Sv. Prisko**, prezbiter, **Poncilijan**, klerik, i **sv. Benedikta**, pobožna žena, mučenici u Rimu za vrijeme Julijana Apostate.

— **Sv. Dafroza**, žena sv. Flavijana mučenika i majka sv. djevica i mučenica Bibijane i Demetrije, mučenica u Rimu također za vrijeme Julijana Apostate.

— **Sv. Hermet**, **Agej** i **Kaj**, mučenici u Bologni za vrijeme cara Maksimijana.

— **Sv. Mavil**, mučenik u Adrumetu u Africi za vrijeme cara Severa.

— **Sv. Akvilin**, **Gemin**, **Eugenije**, **Marcijan**, **Kvint**, **Teodot** i **Trifon**, mučenici u Africi.

— **Sv. Grgur**, biskup Langresa (Francuska), umro 541. godine.

— **Sv. Rigobert** (Robert), biskup Remsa (Francuska), umro oko g. 745.

5. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Šimun Stilita**, monah. Život ovoga sveca čini se nevjerojatnim zbog toga što je proživio oko 40 godina na jednom stupu (grčki »stylos«), po čemu je nazvan »Stilita«. Rodio se u Ciliciji, u gradiću Sizan (današnji Islahije u Turskoj) oko 390. godine. Po naravi je bio jako nadaren i živahan. Kad je jednog dana s roditeljima kao 13-godišnji dječak pošao u crkvu, zasikle su mu se u pamet riječi Evandjelja o blaženstvima. Nakon toga stupi u jedan samostan u kojemu živi dvije godine. Zatim je pošao u stroži samostan u kojemu je živio 10 godina. Potom, željan sve veće pokore i osame, pođe u Telmesin, gradić nedaleko od Antiohije. Tu se nastani u jednoj kolibi i u strogom postu, tj. bez ikakve hrane, provede korizmeno vrijeme. Odatle se nakon tri godine povuče u planinu poviše Telmesina i nastani se u nekoj zidini provodeći život u strogoj pokori i neprestanoj molitvi.

Budući da se promio glas o njegovoj svetosti i čudotvornosti, počеше k njemu dolaziti sa svih strana. To je Šimunu dodijalo. Stoga sagradi stup od 20 metara, a navrh njega mali ograđeni prostor u kojemu je živio sve do smrti izložen vjetrovima, kiši, sunčanoj žegi i drugim nepogodama. Tu je provodio život u neprestanoj molitvi, pokori i postu. Sa stupa je dva puta

dnevno propovijedao narodu koji mu je stalno dolazio. Čak su mu se i rimski carevi obraćali za savjet i utjecali u molitve. Tako je Šimun uvijek bio u kontaktu sa svijetom, premda se vertikalno udaljio od njega. Njegov život nije bio toliko čudovište koliko izvanredna svetost koja je sve privlačila k sebi. Umro je g. 459. Poslije njegove smrti ne samo da se odmah proširilo njegovo štovanje nego su se vodile i žestoke borbe za njegove relikvije tako da je morao posredovati vojni komandant Antiohije.

ŠŠ

- **Sv. Telesfor**, papa (125.—136), mučenik u Rimu.
- **Mnoštvo sv. mučenika** koji u Egiptu u Tebaidi podnijеше mučeništvo za Dioklecijanova progonstva.
- **Sv. Emilijana**, djeвица (6. st.), tetka sv. Grgura Velikog, pape.
- **Sv. Sinkletika**, djeвица u Aleksandriji, umrla 350. godine.
- **Sv. Apolinarija**, djeвица u Egiptu.

6. BOGOJAVLJENJE

Svetkovina

Zapadna Crkva od IV. st. svetkuje Božić kao svetkovinu Kristova dolaska na svijet. U isto doba u mnogim predjelima kršćanskog Istoka i Zapada svetkovala se mjesto Božića današnja svetkovina Kristova objavljenja. Božić se uglavnom slavio kao svetkovina Kristova rođenja, a Bogojavljenje kao svetkovina objavljenja Kristova božanstva. S vremenom su sve kršćanske Crkve poprimile svetkovanje Božića, a rimska je Crkva primila blagdan Bogojavljenja. Tako danas cijelo kršćanstvo ima dvije glavne svetkovine božićnog razdoblja: Božić i Bogojavljenje.

Nekoć se u bogoslužju na današnji dan spominjalo mnogo više događaja iz Kristova života, u kojima se posebno objavilo Kristovo božanstvo, a danas se navode samo tri najznačajnija događaja: poklon mudraca, krštenje na Jordanu i svadba u Kani. Budući da je u slijedeću nedjelju blagdan Krštenja Isusova, a u drugu nedjelju se posebno spominje prvo Isusovo čudo u Kani, na Bogojavljenje se posebno ističe dolazak mudraca (Evandjelje, redak uz Aleluja, pričesna antifona), koje svijet ponajčešće naziva kraljevima, pa je odatle ponegdje uobičajen naziv »Svetkovina sv. triju kraljeva«. Međutim, naziv »Bogojavljenje« mnogo je prikladniji za današnju svetkovinu.

Krist, koga je Zakarija nazvao »Sunce s visine«, a starac Šimun »Svjetlo na prosvjetljenje naroda«, obasjao je ljude sjajem svoga božanstva. Svojim učenicima pokazao je svoju slavu propovijedajući nebesku nauku i tvoreći čudesna djela. U beskrajnoj radosti i svetom zanosu Crkva promatra slavu Gospodnju i tim promatranjem po Božjem djelovanju postaje rasvijetljena, te je za sve ljude kao trajno Bogojavljenje. Kroz svu povijest ljudi su na licu Crkve mogli zapaziti odraz

lica Božjega. Na Crkvi se trajno ispunja Izaijino proročanstvo: »Gle, zemlju tmina pokriva i mrklina narode. A tebe Gospodin obasjava, i Slava se njegova javlja nad tobom« (1. čitanje).

Svaki pojedinac, koji doživljava Bogojavljenje prihvaćajući Kristovu objavu, i sam postaje vidljivo trajno Bogojavljenje: Ljudi na njegovu životu mogu vidjeti odraz Božjega života, prema onom što je pisao sv. Pavao: »Mi smo Bogu ugodan Kristov miris među onima koji se spavaju i među onima koji propadaju« (2 Kor 2,15).

JR

Istog dana

— **Sv. Nilamon**, živio je kao pustinjač u Egiptu zazidan u svoju ćeliju kod gradića Geresa. Kad je aleksandrijski biskup Teofil tražio da ga zaredi za biskupa, on je to odbijao. Napokon je pristao, ali se htio prije pomoliti Bogu. Dok se molio, umro je.

— **Sv. Melanije**, biskup Rennes-a, umro je oko 530. godine.

— **Sv. Marka**, djevica i mučenica u okolici Remsa za Dioklecijanova progonstva.

— **Mnoštvo sv. mučenika** koji su podnijeli mučeništvo u Egiptu za Severova progonstva.

— **Sv. Karlo Secijski**, redovnik, OFM, umro u Rimu 1670. godine.

— **Bl. Rafaela Marija Porrás**, utemeljiteljica sestara od presv. Srca. Rodila se u Kordobi 1850. godine, a umrla u Rimu na današnji dan g. 1925. Blaženom ju je proglasio Pio XII. god. 1952.

7. SV. RAJMUND PENJAFORTSKI, prezbiter, OP

Neobavezan spomendan

Svetac kanonskog prava, suosnivač reda mercedarijevaca, generalni magister dominikanskoga reda, čovjek krepostan i veoma učen, sv. Rajmund Penjafortski, svećenik, rodio se između 1175. i 1180. g. u Penjafort-u kraj Villafranca del Penedès, u blizini Barcelone, od veoma ugledne katalonske obitelji. *Trivium i quadrivium* učio je u katedralnoj školi u Barceloni. Poslije završetka te škole neko vrijeme predaje retoriku i logiku, a 1210. g. polazi u Bolognu studirati pravo, gdje je postigao i doktorat iz prava 1216. godine. Za vrijeme studija u Bologni napisao je djelo *Summa iuris*, pravni priručnik koji je veoma bio upotrebljavan u XIII. stoljeću.

God. 1220. s jednom grupom dominikanaca vratio se u svoju domovinu gdje je na Veliki petak 1222. g. pristupio redu braće propovjednika. Kao profesor prava u Barceloni napisao je pastoralno-pravno djelo *Summa casuum*, koje se prvenstveno odnosi na sakramenat pokore. To je djelo bilo od velike pomoći svećenicima u XIII. i kasnijim stoljećima.

Stekavši glas kao učen, pobožan i nadasve krepostan čovjek, Grgur IX. ga pozove u Rim te ga imenuje osobnim ispovjednikom i kapelanom.

Kroz to vrijeme Rajmund se susreo s najuglednijim ljudima crkvenog i političkog života. Drugovao je sa sv. Franjom Asiškim, Bonaventurom, Dominikom, Albertom, a od svih je najviše cijenio Roberta Grossetestu. Papi je pomagao u borbi s hereticima i u rješavanju odnosa i trgovačkih problema s muslimanima, posebno u Tunisu. Rađeći u Rimskoj kuriji, pokazao se kao veliki radnik, pravnik i govornik. Papa Grgur IX. povjerio mu je da prikupi u jedinstvenu zbirku papinske i koncilske kanone i dekrete, što se nalazilo po raznim nepraktičnim zbirkama. To je sv. Rajmund završio u rekordnom vremenu, za tri godine. Grgur IX. je bulom »*Rex pacificus*« od 3. rujna 1234. tu zbirku proglasio za javni, općeniti, jedinstveni i isključivi crkveni zakonik. Zbirka je najprije bila prozvana »*Collectio nova*«, a zatim »*Decretales Gregorii IX*«, pa »*Gregoriana*« i konačno »*Liber extra*«.

Umoran od napornoga rada, Rajmund se vratio 1236. g. u svoju domovinu, da bi već 1238. na generalnom kapitulu dominikanskoga reda bio izabran za trećeg po redu generalnog magistra dominikanskoga reda. Prihvativši tu delikatnu i nadasve odgovornu službu, stavio se svim bićem na pojednostavljenje legislacije reda i redakciju novih Generalnih konstitucija, tako da su te konstitucije bile već potvrđene 1240. godine. Te iste godine odreče se službe generalnog magistra i povuče u samostan u Barceloni. Tu je provodio život u poniznosti i pobožnosti, posebno prema Euharistiji, učvršćivao subraću i narod u vjeri te se zauzimao za škole u kojima su se učili istočni jezici zbog misija. U tu svrhu pozvao je i Tomu Akvinskoga da za misionare napiše sigurni tekst u doktrinalnim kontraverzijama. Toma je to i učinio napisavši famozno djelo *Summa contra Gentiles*.

Rajmund iz poniznosti nije htio prihvatiti biskupski red, ali je iz ljubavi prema biskupima napisao djelo *Summa pastoralis*, što im je služilo kao pomagalo pri pastoralnim pohodima. Njegov život, velikodušno predan gorljivoj službi Crkvi i čovječanstvu, ugasio se u Barceloni 1. siječnja 1275. godine. Tom originalnom, jednostavnom i jasnom pravniku i praktičaru mnogo duguju i studenti i ispovjednici, a nadasve crkveni pravnici. Zbog pastoralno-praktične usmjerenosti crkvenih znanosti i u današnje vrijeme rad sv. Rajmunda putokaz je svim znanstvenim radnicima u Crkvi.

Svečevo tijelo danas počiva u barcelonskoj katedrali, kamo hodočaste mnogi hodočasnici. Tog velikana duha kanonizirao je 29. travnja 1601. papa Klement VIII. U Španjolskoj je zaštitnik advokata i pravnih fakulteta, a po njemu se zove i orden koji se u Španjolskoj podjeljuje ljudima koji su najviše zaslužni za pravdu.

JB

Istog dana

— Sv. Lucijan (Zonislav), prezbiter, mučenik u Nikomediji za progonstva Galerija Maksimijana.

— **Sv. Niceta**, biskup u Daciji, žarki apostol barbarskih naroda u onim krajevima koncem 4. i početkom 5. stoljeća.

— **Sv. Kler**, đakon u Antiohiji, podnio je mučeništvo nakon što je sedam puta bio mučen i dugo zlostavljan u zatvoru.

— **Sv. Feliks i Januarije**, mučenici u Herakleji.

— **Sv. Krispin**, biskup u Paviji.

— **Bl. Teodor**, monah u Egiptu za vrijeme cara Konstantina.

8. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Severin**, opat, apostol Norika, rođen je po svojoj prilici negdje u Africi oko 406. g. od ugledne rimske obitelji. Posebni je svetački lik za vrijeme previranja naroda, ideja, posebno vjerskih kontroverzija u doba kalcedonskog sabora 451. godine. Svoju kršćansku, monašku, a nadasve karitativnu djelatnost razvio je u zemljama kroz koje protječe najveća srednjoevropska rijeka — Dunav, posebno u Austriji i Bavarskoj. Poslije Atiline smrti (453.) došao je 454. g. u današnji Klosterneuberg na obali Dunava pomažući kršćanima u teškim danima provale barbarskih plemena.

Sagrađivši samostan u Mauternu, okupio je oko sebe prve učenike poučavajući ih u strahu Božjem i ljubavi prema siromasima. Kralj i narod slušali su njegov glas kao »glas nebeski« te su dolazili k njemu radi savjeta i čudesnih ozdravljenja.

Njegovom zaslugom — bio je vrlo aktivan monah — sagrađeni su mnogi centri kulture i kršćanskog milosrđa — samostani — uz rijeku Inn i Dunav.

Životni hod okrunio je svetačkom smrću 8. siječnja 482. u samostanu koji je podigao kraj Beča dok su monasi pjevali iz knjige Psalama: »Sve što god diše, Gospodina neka slavi! Aleluja!« (Ps 150). Ovozemne ostatke sv. Severina monasi su nosili sa sobom iz mjesta u mjesto, a danas se nalaze zajedno s relikvijama sv. Sossa u župnoj crkvi u selu Frattamaggiore kod Averse. Severin ostaje jedan od velikana iz vremena seobe naroda — zadnji Rimljanin — temelj Austrije i korijen sjedinjenoga kršćanstva.

JB

— **Sv. Petar Toma**, biskup, OCD, rođen se oko 1305. g. u vrlo siromašnoj obitelji — otac mu je bio sluga — u mjestu danas zvanom Lebreil u južnoj Francuskoj. U 20. godini stupio je u red karmelićana 1325. godine. Bogoslovske nauke svršio je na čuvenom sveučilištu u Parizu. Kao svećnik neko je vrijeme poučavao u školama Reda, a onda se dao na propovijedanje riječi Božje s velikim žarom i uspjehom. Na Generalnom kapitulu 13. svibnja 1345. izabran je za predstavnika svoga Reda na papinom dvoru u Avignonu. Njegov sveti život i njegova sposobnost brzo će biti zapaženi. Tu će se sav posvetiti u službu Crkve u mnogobrojnim i različitim poslanstvima: izmirenje među kršćanskim knezovima i vladarima, obrana prava Crkve kod moćnih kraljeva svoga vremena, sjedinjenje pravoslavnih s Rimskom crkvom, oslobođenje Svete Zemlje od muslimana. Papa Inocent VI. imenovao ga je biskupom Lipara 17. studenoga 1354. Isti papa slat će ga da predvodi mnoga poslanstva. Tako je bio, pored ostalih, i kod srpskog cara Dušana u Srbiji, a u Zagrebu preko Venecije 28. rujna 1356. gdje je pregovarao s Ludovikom. Poslan je kao papinski legat za Istok i 1364. g. imenovan je latinskim patrijarhom u Carigradu. Tu će upotrijebiti sve svoje sile za sjedinjenje Crkava i bit će prozvan

velikim apostolom sjedinjenja. Umro je skrhan od napornog rada 6. siječnja 1366. u samostanu karmelićana na otoku Cipru u gradu Famagusti. Njegovo je tijelo 14. travnja 1366. prilikom otvaranja groba nađeno posve ušćuvano. Njegovo štovanje odobrio je papa Pavao V. god. 1609.

IK

- Sv. Lucijan, prezbiter, Maksimijan i Julijan, mučenici u Beauvais-u u Galiji oko 300. godine.
- Sv. Teofil (Bogoljub), đakon, i Heladije, mučenici u Libiji.
- Sv. Apolinar, biskup i apologet u Hierapolisu u Frigiji (2. st.).
- Sv. Severin, brat sv. Viktorina mučenika, biskup u Napulju.
- Sv. Pacient, biskup u Metz.
- Sv. Maksim, biskup u Paviji.
- Sv. Erhard, biskup u Regensburgu (7. st.).
- Sv. Gudula, djeвица, zaštitnica Brüssela, umrla 712. godine.

9. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— Sv. **Adrijan Kenterberijski**, opat, OSB. Povijest ovog sveca očituje univerzalnost ili katolicitet Crkve. Rodio se naime u Africi, a djelovao je i umro u Engleskoj. Adrijan je, nakon dolaska u Italiju, stupio u benediktinski red i bio je opat u Neridi nedaleko Napulja. Papa Vitalijan (+ 672.) namjeravao ga je imenovati za nadbiskupa u Canterbury-u nakon smrti nadbiskupa Deusdedita. Adrijan je međutim to odbio i papi predložio da za nadbiskupa imenuje monaha Teodora, a sebe je predložio za njegova suradnika što je papa i prihvatio. Tako je Adrijanov prijatelj Teodor imenovan za nadbiskupa u Canterbury-u, a Adrijan za opata samostana sv. Petra i Pavla također u Canterbury-u. Adrijan je 30 godina upravljao tim samostanom i surađivao je s nadbiskupom Teodorom. Osobitu pažnju posvećivao je izobrazbi monaha učeći ih grčki i latinski, Sv. pismo i teologiju, a svojim primjerom poticao ih je na krepostan život. Time je mnogo doprinio za razvoj Crkve u Engleskoj. Umro je 9. siječnja 710.

SS

— Sv. **Julian**, mučenik u Antiohiji, i **Bazilisa**, njegova žena. Bazilisa je umrla naravnom smrću, a Julijan je podnio mučeništvo zato što je za vrijeme Dioklecijanova i Maksimijanova progonstva sklanjao kršćane u svoju kuću.

- Sv. **Vital** (Živko), **Revokat** i **Fortunat** (Srećko), mučenici u Smirni.
- Sv. **Epiktet**, **Jukund**, **Sekund**, **Vital**, **Feliks** i **sedam drugih**, mučenici u Africi.
- Sv. **Marcijana**, djeвица i mučenica u Maunitaniji.
- Sv. **Petar**, brat sv. Bazilija Velikog i Grgura Nisenskog, biskup u Sebastii (Armenija), umro 391. godine.
- Sv. **Marcelin**, biskup u Ankonii (6. st.).

10. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Agaton** (Dobroslav), papa (678.—681.), jedini je papa toga imena i po godinama života najstariji na Petrovoj Stolici.

O njemu je pisano, da je bio rodom iz grada Palerma na Siciliji, gdje je kao običan čovjek živio u braku 20 godina. Nakon smrti žene, ostavi svijet i stupi među benediktince u samostan Sv. Hermes u Palermu. Postavši kardinal, bi izabran za papu 27. lipnja 678. u neobičnoj dobi — od 103 godine! Kao papa nije vladao niti tri godine, ali je svakoga osvajao blagom i veselom naravi.

Prema starom običaju, novi je papa morao poslati porez bizantinskom caru. Agaton je ukinuo taj običaj, da i na taj način što više oslobodi Apostolsku Stolicu. Također je sâm držao ključe riznice Rimske crkve. Kada je 680. u Rimu i okolici zavladao kuga, pomagao je bijednike i dobrim djelima i — čudesima. Kada su u Engleskoj svrgli Willfrida, biskupa u Yorku, Agaton ga je zaštitio i vratio na njegovo mjesto. Također je na britanski otok poslao benediktinskog opata nadkantora Ivana, da Engleze uputi u gregorijansko pjevanje i proširi rimsku liturgiju.

Neki su hrvatski povjesničari ustanovili da je papa Agaton učinio mirovni ugovor s tek pokrštenim Hrvatima, da ovi neće nikada poduzimati navalni rat, nego samo obrambeni, a njih će zato po zagovoru sv. Petra čuvati »Bog Hrvata« (ho ton Hrobáton theós).

Najvažniji događaj Agatonova pontifikata jest Šesti opći ekumenski sabor u Carigradu, zvan Trulanski (680.—681.), na kome je osuđena monoteletska hereza i dogmom proglašen nauk, da su u Kristu dvije naravi, pa dosljedno i dvije volje: ljudska i božanska. Papa je na taj sabor poslao svoje poslanike s dva dogmatska pisma upravljena caru Konstantinu Pogonatu, u kojima je razložio pravo katoličko učenje. Kad su pisma bila pročitana, sabor se obratio caru riječima: »O care! Stani ti je Rim donio ispovijest vjere pisanu Božjom rukom. Donio ti je sjajni dan pravovjerja. Vide se papir i crnilo, ali je na usta Agatona progovorio Petar!«

Papa nije doživio završetak trulanskoga sabora. Umro je, naime, već 10. siječnja 681. i pokopan u crkvi Sv. Petra, gdje su mu nad grobom postavili natpis u latinskoj pjesmi od dvanaest stihova. KJ

— **Bl. Nikanor**, jedan od sedam prvih đakona (usp. Dj 6,5) mučenik na Cipru.

— **Sv. Vilim**, biskup u Bourges-u, umro 1209. godine, svetim ga proglasio papa Honorije III. god. 1218.

— **Sv. Ivan Bonus** (Dobri), biskup u Milanu.

— **Sv. Petar Urseol**, bio je mletački dužd, a onda benediktinac u samostanu Cuxa u Francuskoj, gdje je i umro 987. godine.

— **Bl. Grgur X.**, papa (1271.—1276.). Za vrijeme njegova pontifikata održan je Drugi lionski sveopći crkveni sabor (1274.) na kojem je bilo postignuto jedinstvo s grčkom Crkvom.

11. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Teodozije**, opat, pustinjač, revni zagovornik i širitelj ispravne crkvene nauke, rodio se 423. g. u mjestu Garissos u Kapadociji. Odgojen u

kršćanskoj obitelji, Teodozije je već za mladih dana čitao Bibliju, što ga je — možda — nadahnulo da pođe živjeti u Kristovu domovinu. U Svetoj Zemlji on se posvetio pustinjačkom životu i pokori. Jeo je samo voće i povrće, a kruha nije uzimao za 40 godina. Glas o njegovoj svetosti proširio se tako da su k njemu dolazili mnogi ljudi — kasniji učenici, koje je poučavao u razmišljanju. Posebno je razmišljao o smrti smatrajući da je to temelj svih kreposti. Budući da mu je radi velikog broja učenika spilja bila premalena za boravak napravio je veliki samostan u mjestu Cathismos, sedam kilometara južno od Betlehema. Uz samostan napravi tri bolnice: jednu za bolesnike, drugu za stare i nemoćne osobe, a treću za duševne bolesnike, koji su se smatrali opsjednutima od đavla. Napravi i jednu zgradu za hodočasnike, jer ih je tada bio veliki broj, te četiri crkve: za grčki, sirski i armenski jezik, a četvrtu za pokornike.

Car Anastazije, protivnik odredaba sabora u Kalcedonu, skinuo je jeruzalemskog patrijarha Iliju i na njegovo mjesto postavio je Severa, monofizitskog monaha. Da bi pridobio Teodozija za sebe, posla mu dosta novaca. Teodozije je međutim, zajedno s prijateljem Savom, odbio novac i uskratio poslušnost caru Anastaziju ostavši čvrst u vjeri četiriju sabora: nicejskog, carigradskog, efeškog i kalcedonskog. Nauku tih sabora javno je i neustrašivo naučavao napadajući nauku zašlaca. Zbog toga Anastazije ga je protjerao u izgnanstvo. Kad je Anastazije umro, za cara se okruni pravovjerni kršćanin Justin I. Tada se Teodozije vrati u Svetu Zemlju i tu umrije 529. g. u 105. godini života. Ostaci samostana u kojemu je Teodozije živio mogu se i danas vidjeti, a nose arapsko ime »Deir Dosi« (Teodozijev samostan). Teodozije je primjer kršćanina koji odbija velika ovozemna obećanja samo da ostane na pravoj liniji Crkve Božje.

JB

— **Sv. Higin**, papa (136.—140.), odlučan borac protiv krivovjerja koja su se tada pojavljivala u Crkvi, podnio je mučeništvo u Rimu za progonstva cara Antonina.

— **Sv. Aleksandar**, biskup i mučenik u Fermu (Piceno).

— **Sv. Salvi**e, mučenik u Africi, o kojemu je sv. Augustin govorio narodu u Kartagi.

— **Sv. Petar, Sever i Leucije**, mučenici u Aleksandriji.

— **Sv. Leucije**, biskup u Brindiziju.

— **Sv. Palemon**, opat u Tebaidi, učitelj sv. Pahomija.

— **Sv. Anastazije**, monah, i **drugovi**, preminuše u blizini planine Sorakte u Etruriji.

— **Sv. Honorata**, djevica u Paviji (5. st.).

12. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Tatjana**, mučenica. Rimski martirologij o ovoj svetici doslovno kaže: »U Rimu sv. Tatjana mučenica, koja je pod Aleksandrom Severom kukama i češljima kidana, zvijerima izložena i u vatru bačena, ali ničim ozlijeđena, na koncu mačem posječena, preseli se na nebo.«

Smatra se da je sv. Tatjana poginula kao djevica 225. g. u Rimu. Njezina se glava čuva u Carigradu.

Zensko ime Tatjana često je u slavenskih naroda, a potječe od grčkoga Tatianós, kako se među ostalim zvao starokršćanski apologet Tacijan, učenik sv. Justina. Talijani izgovaraju Taciana. U nas se čuje skraćeno Taja.

KJ

— Sv. Arkadije, mučenik u Cezareji u Mauritaniji za progonstva cara Valerijana (3. st.).

— Sv. Benedikt, opat u Engleskoj, suvremenik i suradnik kenterberškog nadbiskupa Teodora i opata Adrijana (v. 9. o. mj.), umro je 690. godine.

— Sv. Tigrije, prezbiter, i Eutropije, lektor (čitač), mučenici u Carigradu za vrijeme cara Arkadija.

— Sv. Satir, mučenik u Ahaji. Pogani su ga pogubili zato što je, prolazeći kraj jednog idola, u njega puhnuo i prekrižio se, na što se kip srušio.

— Sv. Zotik, Rogat, Modest, Kastul i 40 vojnika, mučenici u Africi.

— Sv. četrdeset i dva monaha, podnesoše mučeništvo u Efezu za vrijeme cara Konstantina Kopronima zato što su branili štovanje svetih slika.

— Sv. Ivan, biskup u Raveni.

— Sv. Prob, biskup u Veroni.

13. SV. HILARIJE, biskup i crkveni naučitelj

Neobavezan spomendan

Hilarijevi su roditelji bili pogani. Sinu su, koji živi od 315. do 367., priskrbili odličnu naobrazbu u grčkoj i rimskoj filozofiji kao i retorici. Hilarije na početku svoga ozbiljnijeg razmišljanja o životu pobliže izučava filozofske sustave i u njima traži odgovore na životna pitanja, ali ga ti sustavi nisu zadovoljili. Zato je posegnuo za Sv. pismom i u njemu je našao što je uzalud tražio u filozofa. Obratio se, postao kršćanin i oko 350. g. biskup u Poitiers-u.

Hilarije dobar dio svoga života provodi u sporu s arijevtvom prema kojem zauzima dosta složen stav. Odlučno je branio sv. Atanazija kao zastupnika pravovjerja. Sve je sinode koje su Atanazija osudile zabacio i smatrao ništetnima. Zato ga je car Konstancije poslao u progonstvo u Malu Aziju. Ali i to je bilo providonosno. Hilarije je tako imao prigodu dobro upoznati teologiju Istočnih otaca. Međutim, on je i kao prognanik napadao krivovjerje i stoga je pod izlikom rušenja mira ponovno s Istoka potjeran na Zapad.

Hilarije je kušao odgovoriti na arijevske poteškoće. Arijevci su se znali pozivati na činjenicu da je jedan antihijski sabor već prije Niceje, kao i oni, zabacio ključnu nicejsku riječ »istobitan«. Hilarije ih upozorava da je ta riječ imala posve različito značenje na spomenutim saborima, i tako je otklonio arijevske umovanje.

Valja posebice istaknuti da je Hilarije bio susretljiv prema arijevim vjernicima. One koji su možda zazirali od riječi »istobitan«,

ali su iskreno priznavali Isusovo potpuno božanstvo, primao je u crkveno zajedništvo.

Hilarije se zalagaše da se njegova uža domovina — Galija — oslobodi arijevske zablude. Njegovim su nastojanjem s biskupskih stolica uklonjeni arijevski biskupi pa je Galija opet postala katoličkom zemljom.

Ipak sukob s arijevtvom nije posve ispunjao Hilarijev život. Kako je temeljito poznao Sv. pismo, Hilarije ga je rado tumačio vjernicima. To ga je učinilo prvim ozbiljnim zapadnim egzegetom. U propovijedima i spisima naročito zanosno i toplo govori o Trojstvu. I tu se ukazuje kao dubok teolog, mada nije uvijek najjasniji u izražavanju. Hilarije je revnovao i oko liturgije. Nastojao je da se bogoslužje vrši svečano. Sam je sastavio brojne himne u kojima slavi trojednoga Boga, krsno otajstvo i časnu Kristovu borbu s Božjim i čovjekovim Protivnikom. Papa Pio IX. na molbu pokrajinskog sabora u Bordeaux-u proglasio ga je g. 1851. crkvenim naučiteljem.

MM

Istog dana

— **Sv. Hermil**, đakon, i **Stratonik**, mučenici. Hermil je bio đakon u Srijemu (Srijemska Mitrovica), a Stratonik vjerojatno čuvar tamnice. Kad se Licinije poslije Milanskog edikta posvadio s Konstantinom, počeo je progoniti kršćane, posebno u Iliriku gdje je vladao. Obojica svetih mučenika osuđena su na smrt i bačena u Dunav kod Beograda. Nakon tri dana nađena su im tjelesa i sahranjena. To se zbilo 13. siječnja 314. ili 315. godine. Posebno su bili štovani u Carigradu. Njihov spomendan slavi se na današnji dan u Zemunu i Novom Beogradu.

— **Sv. četrdeset vojnika**, mučenici u Rimu za vrijeme cara Galijena.

— **Sv. Gumesind**, prezbiter, i **Servideo**, monah, mučenici u Kordobi (Španjolska).

— **Sv. Potit**, mučenik na Sardiniji za vrijeme cara Antonina i namjesnika Gelazija.

— **Sv. Leoncije**, biskup u Cezariji u Kapadociji. Za vrijeme cara Licinija odvažno se borio protiv pogana, a za vrijeme cara Konstantina protiv anijanaca.

— **Sv. Agricije**, biskup u Trijeru, umro 332. godine.

— **Sv. Glafira**, djeвица u Amaseji u Pontu.

— **Bl. Juta** (Iveta), udovica u Orvalu (Belgija). Zadnjih 30 godina života provela je zatvorena u ćeliji, zbog čega se i naziva »rekluza«. Umrula je 1228. godine.

— **Bl. Hildemar**, dvorski kapelan a onda pustinjač u Nizozemskoj, umro je 1097. godine.

— **Bl. Veronika**, djeвица reda sv. Augustina u Binasku kod Milana, umrula je 1497. godine. Njezino štovanje kao blaženice odobrio je papa Leon X. god. 1517.

14. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Feliks (Srećko) Nolanski.** Oko ovog sveca isprepletene su mnoge pobožne legende i o njegovu životu, i o mjestu i godini njegova rođenja, kao i o mjestu njegova ukopa. O svim tim datostima teško je utvrditi povijesnu istinu. Istina je međutim da poslije sv. Ivana i sv. Petra najviše katoličkih svetaca ima s imenom Feliks. To je dobar pokazatelj popularnosti ovoga sveca. On je živio na prijelazu iz trećeg u četvrto stoljeće kršćanske ere u talijanskom gradu Noli, i to za vrijeme progonstva kršćana sa strane rimske vlasti. Radi svetačkih vrлина i čudesa, što zadivljuje, sv. Feliks je bio veoma obljubljen za svoga života, a još više poslije nego je napustio zemaljsku domovinu. Hagiografi, pišući o zgodama i nezgodama sv. Feliksa, ponajviše crpu izvore iz pjesme koju je u njegovu čast ispjevao sv. Paulin pod nazivom »Carmina natalicia«.

Mnoge crkve u Italiji posvećene su sv. Feliksu, koji je bio primjer kršćanske revnosti i postojanosti. Primjeran kršćanin za zemaljskog života, uz to čudotvorac, izazvao je i izaziva osjećaje pobožnoga puka koji mu se od davnine utječe da ga zagovara kod Gospodina Boga.

JB

- **Sv. Malahija** starozavjetni prorok u Judeji (5. st. pr. Kr.).
- **Sv. trideset i osam monaha**, mučenici na Sinaju, poubijani od Saracena 373. godine.
- **Sv. četrdeset i tri monaha**, mučenici u Egiptu, u Raitu, poubijani od Blemijana.
- **Sv. Dacije**, biskup u Milanu.
- **Sv. Makrina**, baka sv. Bazilija Velikog.

15. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Anastazija (Stošija)**, mučenica. Vrlo štovana svetica i na Istoku i na Zapadu. O njezinu se životu zna vrlo malo. Međutim, postoji legendarni opis njezina mučeništva, u kojemu sigurno ima dio istine. Podrijetlom je bila iz patrioijske obitelji. Poslije muževljeve smrti došla je iz Sirmija (Srijemska Mitrovica) u Rim. Dioklecijan ju je s drugim kršćanima dao baciti u tamnicu i ponovno odvesti u Sirmij. Prefekt Proba osudio ju je na smrt zajedno s drugim osuđenima.

Već od 460. g. zajamčeno je njezino štovanje u Sirmiju, a patrijarh Genodij njezine moći prenosi u Carigrad. U Rimu je otprije postojao titul Anastazije, pa je ta crkva kasnije posvećena našoj Svetici. U V. st. prefekt Longinijan sagradio je uz spomenutu crkvu i krstionicu. U to doba njezino ime ušlo u kanon mise (Prva euharistijska molitva) i blagdan joj se slavio na Božić. Sve do posljednje liturgijske reforme u svim crkvama svijeta na

drugoj božićnoj misi bila je posebna molitva njoj u čast. God. 810. sv. Donat, zadarski biskup, donio je njezine relikvije iz Carigrada i od toga doba ona se na današnji dan posebno slavi u Zadru, gdje joj je posvećena katedrala.

HGJ

— **Sv. Mauro** (Mavro) i **Placid**, učenici sv. Benedikta. Obojica su, po želji njihovih roditelja, kao dječaci došli k sv. Benediktu da ih odgaja. Oni su se međutim poslije odlučili da žive na način sv. Benedikta i tako su postali njegovi učenici. O njima govori papa Grgur Veliki u svojim »Dialogi« opisujući jedan čudesan događaj u vezi s njima. Naime, jednoga je dana Placid upao u vodu i počeo se dušiti. Benedikt je poslao Maura da ga spasi. Mauro je odmah poslušao i, hodajući po vodi, spasio je Placida.

Kad je sv. Benedikt otišao na Monte Cassino, s njime su pošla i njih dvojica. Mauro je zamjenjivao Benedikta u upravi opatiije. Kad je manski biskup od Benedikta tražio da mu pošalje nekoliko redovnika i da osnuju samostan u njegovoj biskupiji, Benedikt je poslao Maura i još drugu trojicu. Međutim, kad su oni otišli u Mans, biskup je već bio umro, a njegov nasljednik nije htio ni čuti za neki samostan. Tada se s dvora franačkoga kralja Teodeberta javio ugledan i bogat čovjek po imenu Flor te im na svom imanju sagradio samostan (opatiiju), u koji je poslije i sam stupio. Mauro je tu bio opat i za nekoliko godina u opatiji je imao 140 monaha. Mauro je tu i umro 584. godine.

Placid je vjerojatno do konca života ostao na Monte Cassino živeći u poniznosti i poslušnosti, kako ga je učio sv. Benedikt. Međutim, koncem XI. st. neki hagiograf — opisujući mučeništvo monaha koje su Saraceni pogubili u Mesini na Siciliji — spominje da je i Placid tu podnio mučeništvo, što usvaja i Rimski martirologij kad 5. listopada govori o tim mučenicima. No, to nema nikakvih povijesnih podataka.

Obojica se svetaca na današnji dan slave u benediktinskim zajednicama kao obavezan spomendan.

ŠŠ

— **Sv. Pavao**, pustinjač, nazvan »začetnik i učitelj pustinjača« ili »prvi pustinjač«. Prema njegovu životopisu koji je napisao sv. Jeronim, Pavao se rodio u gornjem Egiptu. Kao mladić pobjegao je u tebaidsku pustinju za vrijeme Decijeve progonstva bojeći se da ne bi, ako bude mučen, u mukama zatajio svoju vjeru. Međutim, on je stalno ostao u pustinji nastanivši se u nekoj pećini kraj koje je bio jedan izvor vode i jedna palma. Tu je Pavao proveo oko 70 godina u potpunoj osami, strogoj pokoriti i neprestanoj molitvi. Gavran mu je svake večeri donosio komad kruha, piće je crpao s izvora, a odjeću je pravio od palmina lišća. Malo prije smrti došao mu je slavni opat i pustinjač sv. Antun te je s njime ostao nekoliko tjedana. Kroz to vrijeme gavran im je donosio po dva komada kruha. Napokon je Pavao umro 345. g. doživjevši više od 100 godina. Antun je bio zabrinut kako će pokopati Pavla jer nije imao nikakva oruđa kojim bi iskopao grob. Međutim u tom trenutku dođoše dva lava i svojim pandžama iskopaše rupu, a kad je Svećevo tijelo Antun u nju položio, oni rupu zatrpaše.

ŠŠ

— **Sv. Habakuk** i **Mihej**, starozavjetni proroci u Judeji (7. i 6. st. pr. Kr.).
— **Sv. Efizije**, mučenik na Sardiniji za Dioklecijanova progonstva.
— **Sv. Sekundina**, djevica i mučenica u Anagni za vrijeme Decijeve progonstva.

- **Sv. Maksim**, biskup u Noli (3. st.).
- **Sv. Bonit**, biskup u Arverni (Galija).
- **Sv. Makarije**, opat u Egiptu, učenik sv. Antuna opata.
- **Sv. Ivan Kalibita**. Bio je sin bogatih roditelja iz Canigrada. Kao dječak otišao je u pustinju i nakon 6 godina povratio se rodnoj kući živeći u jednoj kolibi, po čemu je i prozvan Kalibita (grčki: kalybe = koliba). Živio je od milostinje koju su mu davali roditelji, a da ga oni uopće nisu prepoznali. Tek malo prije smrti očitovao se majci. Umro je 430. g. i po njegovoj želji pokopan je u kolibi u kojoj je i živio. Poslije su mu roditelji nad grobom podigli crkvu.

16. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Berard i drugovi**, mučenici. Početak franjevačkog reda posvećen je mučeništvom petonice suvremenika sv. Franje koji je o toj zgodi rekao: »Sada sa sigurnošću mogu reći da imam petoricu Male braće!« Zvali su se: Berard, Petar, Oton, Akursio i Adjuto. Prva trojica su bili svećenici, a druga dvojica samo braća redovnici. Svi pripadaju prvom desetljeću franjevačkog reda, a potječu iz različitih gradova Italije. Sačinjavali su prvu misijsku ekspediciju koju je sv. Franjo poslao među Saracene u Maroko.

Svoje misionarsko propovijedanje započeli su u Sevilji navješćujući Veselu vijest u džamijama. Ubrzo su bili zasuznjeni, izbičevani i protjerani u Maroko, ali su i tamo nastavili apostolski rad. U gradu Marakešu bačeni su u tamnicu, bičevani više puta i na kraju svi su usmrćeni 16. siječnja 1220. godine.

Njihovi posmrtni ostaci su prevezeni u Koimbru, gdje su neko vrijeme bili izloženi u katedrali. Mnogi hodočasnici iz grada i okolice hrlili su pokloniti se posmrtnim ostacima mučenika. Među njima je bio i regularni kanonik augustinijanac, Antonio Olivares, poznatiji pod kasnijim nazivom sv. Ante Padovanski. Upravo tom prigodom je zaželio postati franjevac i nastaviti ondje gdje su oni stali. Time je još jednom potvrđena istinitost starodrevne izreke: »Krv mučenika, sjeme je novih kršćana!«

Papa Siksto IV. bulom »Cum alias« od 7. kolovoza 1481. proglasio je svetima Prvomučeničke franjevačkog reda. Danas se u svim franjevačkim zajednicama slavi kao obavezan spomendan.

MB

— **Sv. Marcel I.**, papa (307.—309). Car Maksencije ga je zlostavljao prisilnim radom raznim poniženjima i drugim nevoljama. Budući da je Marcel umro u tom zlostavljanju, štuje se kao mučenik.

— **Sv. Honorat**, utemeljitelj samostana na otoku Lerins nedaleko Marseille-a i biskup u Arles-u, umro je 429. godine.

— **Sv. Ticijan**, biskup u Odercu (građić na Pijavi u pokrajini Venecije) u 2. stoljeću.

— **Sv. Honorat**, opat u Laciju, kojega spominje sv. Grgur Veliki.

— **Sv. Mela**, biskup u Egiptu, koji je mnogo pretrpio zbog vjere za Valentova progonstva.

— **Sv. Priscila**, udovica u Rimu u 1. stoljeću, koja je služila i sve svoje imanje stavila na službu proganjanih kršćana.

17. **SV. ANTUN, opat** *Obavezan spomendan*

Božji prijatelj, patrijarh monaštva, čudotvorac, sv. Antun, opat, rodio se oko 250. g. od uglednih i bogatih roditelja u Komi u srednjem Egiptu. Ostavši mlad bez roditelja i nadahnuvši se na riječima koje je Isus uputio bogatom mladiću: »Ako želiš biti savršen, hajde prodaj što imaš i podaj novac siromasima, pa ćeš imati blago na nebu! Onda dođi i slijedi me!« (Mt 19,21), proda baštinu. Nešto novaca ostavi sestri i predade je u djevojački dom, a ostalo razdijeli siromasima te pred svojom kućom započe strogi asketski život u radu, molitvi i čitanju Sv. pisma. Želeći u potpunosti ostvariti kršćansko savršenstvo, pođe u Libijsku pustinju i nastani se u nekoj spilji hraneći se radom svojih ruku. Kroz to vrijeme bio je, kako kažu njegovi životopisci, veoma napastovan od đavla.

Za vrijeme progonstva kršćana, posebno za cara Maksimijana, Antun izlazi iz samoće te u Aleksandriji javno propovijeda pravu kršćansku nauku. Poslije toga, 311. godine, ponovno se vrati svome pustinjačkom životu. Ali od tada više nije sam već je okružen velikim brojem mladića i muževa koji su bili očarani njegovim primjerom. Sve je to mnoštvo poput Antuna živjelo u siromaštvu i čistoći čineći pokoru i slijedeći Isusove savjete. Tako Antun, i ne namjeravajući, postade patrijarhom monaštva i začetnikom redovničkog života unutar Crkve.

Potkraj svoga zemaljskog života Antun se opet uputio u Aleksandriju da propovijeda pravu vjeru koju su arijevci narušili. Prijateljevao je sa sv. Hilanijem, sv. Pavlom pustinjakom, Didimom Slijepcem, posebno sa sv. Atanazijem, biskupom, borcem protiv arijanizma, koji je i napisao njegov prvi životopis, što je postalo primjerom budućim hagiografima u obradi svetačkih života. Petnaestak godina prije smrti Antun je pozvao dvojicu najdražih učenika, Makarija i Amatasu, da žive zajedno s njim.

Antun je umro 17. siječnja 356. u 105. godini života. Za mjesto pokopa njegovih zemaljskih ostataka nije znao ni sv. Atanazije dok je pisao njegov životopis. Oko 561. g. njegove su relikvije donesene u Aleksandriju i postavljene u crkvu sv. Ivana Krstitelja; oko 635. g. prenesene su u Canigrad. Odatle su križari u XI. st. donijeli jednu njegovu relikviju u francuski grad Motte-Saint-Didier, a odatle je 1491. g. prenesena u Saint Julien kod Arles-a, gdje se i danas mnogo časti.

Teško je naći sveca kršćanske starine koji bi bio toliko čašćen kao sv. Antun opat. Oko njega su isprepletene mnogovrsne legende, čak i uzrečice i poslovice, kao npr.: »Ide od vrata od vrata kao svinja sv. Antuna«. Njega pobožni puk zaziva u svakoj potrebi, posebno u bolesti, bilo ljudi bilo domaćih životinja, nadasve svinja, jer je on zaštitnik domaćih životinja.

Umjetnici sv. Antuna prikazuju i dočaravaju na razne načine: sa štapom ; sa slovom T (Tau); sa svinjama; sa zvonikom; s vatrom »herpes zoster«; s krunicom; sa štapom i knjigom itd. Možda nema sveca katoličke Crkve koji je u povijest toliko slikavan pod različitim vidovima kao sv. Antun opat. U današnjem bogoslužju na čast sv. Antuna Crkva izriče slijedeću molitvu: »Bože, tebi je sveti Antun opat u pustinji služio čudesnim životom. Po njegovu zagovoru daj da se i mi odričemo sami sebe a tebe nadasve ljubimo« (Molitva).

JB

Istog dana

- Sv. **Speusip, Eleusip i Meleusip**, trojci, zajedno s bakom Leonilom podnesoše mučeništvo u Langres-u za vrijeme cara Marka Aurelija.
- Sv. **Sulpicije**, biskup u Bourges-u, umro 647. godine.
- Bl. **Antun, Merul i Ivan**, monasi u samostanu sv. Andrije u Rimu, o kojima je pisao papa Grgur Veliki.

18. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— Sv. **Margareta Ugarska**, djeвица, kćerka ugarskog kralja Bele IV. Anpadovića. Rođena je 1242. godine, a čitavi život je provela u samostanu kao redovnica dominikanka obavljajući obične svakodnevne poslove. Po ustrajnoj molitvi i sabranom razmatranju otajstava spasenja postala je velika mističarka srednjega vijeka. Umrula je 18. siječnja 1270. u blizini Budima. Njezin grob, koji se nalazi na jednom otoku na Dunavu kod Budima, posjećivali su mnogi hodočasnici i tu se molili. Tako se širio njezin kult u narodu.

Proces za kanonizaciju započet je već godinu dana nakon njezine smrti. Više puta je prekidan i obnavljan, a konačno je završen skoro sedam stoljeća kasnije, 1943. godine.

MB

— Sv. **Priska**, djeвица i mučenica u Rimu. Povijesnih podataka o njoj nema, ali je njezino štovanje u Rimu vrlo veliko već od prvih početaka kršćanstva. Njoj je u Rimu posvećena i jedna bazilika. Prema tradiciji, nju je pokrstio sam sv. Petar kad joj je bilo 13 godina. Svoju je kuću ustupala kršćanima za molitvene i druge bogoštovne sastanke. Mučeništvo je podnijela za vrijeme cara Klaudija Tiberija tako da joj je odsječena glava.

- Sv. Mosej i Amonije, vojnici, mučenici u Pontu.
- Sv. Atenogen, teolog, mučenik također u Pontu.
- Sv. Voluzijan, biskup u Tours-u, od Gota poslan u progonstvo u kojemu je i umro.
- Sv. Deikol, opat, OSB, zemljak sv. Kolumbana (Burgundija), osnovao je samostan nedaleko Luxeuil-a u kojemu je i umro oko 625. godine. Uvijek je bio radostan zato što mu nitko ne može oteti Boga.
- Sv. Leobard (Libert), zatvoreni, odlikovao se posebno umjerenošću i poniznošću, umro je u Tours-u 593. godine.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

Od 18. do 25. siječnja obavlja se Molitvena osmina za jedinstvo kršćana. Tu je osminu započeo 1907. g. član i službenik Episkopalne crkve u Americi Pavao Wattson, koji je 1909. g. stupio u Katoličku crkvu. Osminu je teološki obradio i reformirao P. Couturier; odobrio ju je papa Pio X., a vruće su je preporučili Ivan XXIII. i Pavao VI. obdarujući potpunim oprostom one koji je obave, te se ispovjede i pričeste.

Prvotna svrha Molitvene osmine bila je — obraćenje kršćana nekatolika i njihov povratak u Katoličku crkvu, a danas — nakon II. vat. sabora — više se naglašava molitva za istinsko obraćenje svih kršćana, jer bez toga nema ni pravog jedinstva. »Ovo obraćenje srca i ovu svetost života, zajedno s privatnim i javnim prošnjama za kršćansko jedinstvo, valja smatrati dušom svega ekumenskog gibanja i s pravom se mogu nazvati duhovnim ekumenizmom« (UR 8).

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana redovito se povezuje s euharistijskim slavljem, a može se organizirati i posebno bogoslužje. Osim uputa biskupske konferencije, obrazaca u Rimskom misalu te odgovarajućih svetopisamskih čitanja u Prigodnim i Zavjetnim čitanjima, kod nas ima i prigodnih knjižica koje su prikladne za obavljanje Molitvene osmine.

SS

19. *Bogoslužje ferijalno*

Istog dana

— Bl. Jakov Salès, prezbiter, i Vilim Saultemouche, redovnik; Melhior Grodecz i Stjepan Pongrácz, prezbiteri; Ignacije de Azevedo, prezbiter, i drugovi; Jakov Bonnaud, prezbiter i drugovi, mučenici, DI

U svojoj dosadašnjoj povijesti od četiri stoljeća i po, Družba Isusova broji 171 sveca i blaženika (37 + 134). Toliki broj, razumljivo se, u duhu reformiranoga kalendara slavi se — osim nekoliko iznimaka — ne pojedinačno nego u skupinama, npr. pučki misionari, misionari po nekršćanskim zemljama, mučenici itd. Većinu isusovačkih svetaca i blaženika čine mučenici — ima ih 153, a to znači 89,47⁰/₀, ili jednostavnije rečeno: na deset svetaca iz DI dolazi 9 mučenika. Tako se po obnovljenom kalendaru ona stopepedesetitrojica slave samo u 8 dana kroz godinu prema slijedećim skupinama: I. **mučenici za vjeru — misionari kod nekršćana**, i to u ovim zemljama: 1. Japan, 2. Kanada i SAD, 3. Južna Amerika, 4. Indija, Kina, Madagaskar; II. **Mučenici za katoličku vjerenost, ubijeni od kršćana-nekatolika, odnosno papi neposlušnih katolika u Francuskoj revoluciji**: 5. Francuska, Ugarska (danas Slovačka), Atlantik između Portugala i Brazila, 6. Engleska i Wales, 7. Škotska i 8. Poljska.

Na današnji datum slave se mučenici iz 5. skupine. Slijedimo kronološki red: To su najprije četrdesetnica Portugalaca — većinom novaci i mladi redovnici pod vodstvom o. Ignacija de Azevedo. Oni su g. 1570. plovili u brazilske misije, ali ih na putu zarobiše nizozemski gusari, pa kako se nesuđeni misionari ne htjedoše odreći svoje katoličke vjere, sve ih posmicaoše.

Zatim dolaze dva Francuza: o. Jakov (Jacques) Salès i br. Vilim (Guillaume) Saullemouche, koji 1593. g. položili svoje živote za katoličku vjeru, osobito u euharistijsku nazočnost Isusa Krista.

Slijede košički mučenici iz 1619. godine, drugovi bl. Manka Križevčanina: Melhior Grodecz i Stjepan Pongrác.

U toj istoj skupini slave se i 23 isusovca koji za vjernost i poslušnost papi zaglavili su za tzv. »rujanskih krvopolica« 1792. godine. Odbili su naime da se zakunu na vjernost »Građanskom ustavu klera«, jer je to Pio VI. bio zabranio.

Kod odgovora na pitanje o poruci ove šezdesetsedmonice današnjim vjernicima moramo voditi računa o ekumenskim i dijaloškim zahtjevima II. vat. sabora. Slaviti naime danas takve mučenike, ne znači li to ujedno i otvarati stare (možda i sasvim nezarastle) rane? Prigovor bi bio na mjestu, kad bi takvi liturgijski spomendani bili uistinu neka optužba, koja bi, kako se veli, »stvarala zlu krv«. Ali ovi liturgijski spomendani to nipošto nisu: ljudskih je slabosti i pogrešaka uvijek bilo i kod katolika i kod nekatolika. Mi se samo divimo ljubavi i vjernosti svoje braće koja su — s Božjom pomoću — za vjeru i odanost Crkvi velikodušno dala svoje, pa i sasvim mlade, živote.

PB

— Sv. Mario i njegova žena Marta, te njihova dva sina: Audifaks i Abakum, mučenici u Rimu. U Rim su došli iz Perzije kao hodočasnici i tu podnijeli mučeništvo za vrijeme predsjednika Klaudija (268.—270).

— Sv. Kanut, danski kralj (od 1080. do 1086.), mučenik, prvi danski svetac. Njegovim nastojanjem u Danskoj se obratilo i pokristilo nekoliko pokrajina. Kanut je htio, prema ondašnjem običaju, uvesti davanje desetine crkvi. Velikaši zbog toga pobuniše narod i ubiše kralja 1086. godine.

— Sv. Germanik, mučenik u Smirni za vrijeme Marka Antonina i Lucija Aurelija.

— Sv. Pavao, Geroncije, Januarije, Saturnin, Sukces, Julije, Kat, Pija i Germana, mučenici u Africi (5. st.).

— Sv. Poncijan, mučenik kod Spoleta za vrijeme cara Antonina.

— Sv. Basijan, biskup u Lodi-u, suvremenik sv. Ambrozija.

— Sv. Wulstan, biskup u Worcester-u (Engleska), umro 1095. godine.

20. SV. FABIJAN, papa i mučenik SV. SEBASTIJAN, mučenik

Neobavezni spomendani

Stari rimski kalendar iz 354. godine, zvan »*Depositio martyrum*«, na današnji dan donosi zasebnu misu za sv. Fabijana, a zasebnu za sv. Sebastijana. Tijekom vremena ta su dva mučenika spojena u jedno liturgijsko slavlje, koje se slavilo također na današnji dan. Obnovljeni liturgijski kalendar usvojio je prvotni način slavljenja ovih dvaju svetaca, tj. posebno sv. Fabijana, a posebno sv. Sebastijana.

SV. FABIJAN je bio Rimljanin. Za papu je izabran 236. g. naslijedivši sv. Antera. Crkvom je upravljao 14 godina, do 250. godine. Sve do potkraj njegova papinstva Crkva je živjela u miru. Stoga je on mogao učiniti neke značajnije zahvate u Crkvi, osobito u Rimu: Rim je razdijelio na sedam administrativnih crkvenih zona koje je predao na upravu sedmorici đakona; uredio je rimska groblja (katakombe), što je za cijelu Crkvu od velike važnosti, jer tako znamo za mnoge mučenike iz prva dva i po stoljeća crkvene povijesti. Iz pisama sv. Ciprijana, kartaškog biskupa, i sv. Jeronima znamo da je Fabijan posredovao u raznim pitanjima vjere i discipline. Organizatorska sposobnost i upravnička razboritost pape Fabijana upale su u oči caru Deciju, pa je zato u njemu vidio svoga suparnika. Stoga odmah na početku Decijeva krvavog progonstva kršćana papa Fabijan bio je pogubljen među prvima. Sv. Ciprijan u jednom svom pismu navodi poslanicu Rimske crkve u kojoj izvještava Crkvu u Kartagi da je papa Fabijan nakon nekoliko tjedana Decijeva progonstva podnio mučeništvo 250. godine. Pokopan je u katakombama sv. Kalista, u kripti u kojoj je sam dao pohraniti relikvije svojih predšasnika. Na njegovom je grobu nađen natpis na grčkom jeziku: FABIANOS EPISKOPOS MARTYR. To svjedoči da su ga kršćani častili odmah nakon njegova mučeništva.

SV. SEBASTIJAN je također vrlo štovani mučenik iz kršćanske starine. O njemu govori sv. Ambrozije u izlaganju 119. psalma ističući da je bio rodom iz Milana. Stari rimski kalendar »*Depositio martyrum*« iz 354. g. spominje ne samo da se časti 20. siječnja nego i da je nakon mučeništva u Rimu sahranjen u katakombama, koje su kasnije nazvane »Katakombe sv. Sebastijana«. Mučeništvo je podnio početkom IV. st. za vrijeme cara Dioklecijana.

Legendarni opis Sebastijanova života i mučeništva iz V. st. tvrdi da je on bio kršćanin od rane mladosti i da se posvetio vojničkom staležu. Ubrzo je postao zapovjednik carske tjelesne straže. Kad je Dioklecijan počeo progoniti kršćane, Sebastijan ih je tješio i hrabrio da ustraju. Napokon je i sam optužen da je kršćanin. Car ga je na sve načine pokušao odvratiti od kršćanstva. Kad u tome nije uspio, osudio je Sebastijana na strašnu smrt koja je ovjekovječena tolikim

slikama. Dioklecijan je naime naredio da se priveže uz stablo i da ga vojnici gađaju strelicama dok ne izdahne. Ostavivši ga srušena i isprobijana strelicama, pristupila je neka kršćanka po imenu Irena. Budući da je još davao znakove života, dala ga je odnijeti svojoj kući, gdje ga je njegovala dok nije izdahnuo.

Zbog junački podnesenog mučeništva štovanje sv. Fabijana i Sebastijana bilo je vrlo popularno u prvim stoljećima kršćanstva. Stoga su njihova imena ušla u litanije Svih Svetih, a u srednjem vijeku Sebastijana su zazivali osobito kao zaštitnika protiv kuge.

ŠŠ

Istog dana

- Sv. Neofit, kao dječak od 15 godina podnio mučeništvo u Niceji (3. st.).
- Sv. Eutimije, opat u Palestini, umro 473. godine.
- Sv. Mauro, biskup u Cezeni.

21. SV. AGNEZA, djevice i mučenica

Obavezan spomendan

O životu sv. Agneze (Janje), djevice i mučenice znamo vrlo malo, a i ono što znamo, jako je isprepletено legendama koje se počinju stvarati već u 4. stoljeću. Vjerojatno je i samo ime Agneza nastalo poslije njezine smrti za oznaku života (grčki: agné = čista). Ali, njezino postojanje i mučenička smrt dobro su povijesno argumentirani. Papa Damaz je dao uklesati na njezin grob pjesmu koju je sam ispjevao. Spomendan na današnji dan potvrđuje »*Depositio martyrum*«. Ambrozije u djelu »*De virginibus*«, spominjući da je u 12. godini podnijela dvostruko mučeništvo — za vjeru i za čistoću, o njoj zanosno govori: »Djevojčice u toj dobi ne mogu podnijeti ni mrko lice roditelja, a od uboda igle znaju se rasplakati kao da su im rane nanesene. A ova se... predala bodežu bijesnog vojnika, ne znajući još za umiranje, ali spremna da umre... Još nesposobna za kaznu a već zrela za pobjedu; nepogodna za borbu a pogodna za vijenac pobjede, održi pouku o junaštvu djevojčica kojoj je slaba strana bila dob.« Slično o tome govori i sv. Jeronim: »Blažena je Agneza pobijedila i dob i tiranina, a čistoću posvetila mučeništvom.«

U prvoj polovici 4. st. na Nometanskoj cesti u Rimu nad grobom Svetice Konstancija, kćerka Konstantina Velikog, sagradi veličanstvenu baziliku u kojoj se još i danas blagoslivlju janjci od čije će se vune tkati biskupski plaševi.

Odlučno suprotstavljanje zabludi i lagodnosti pod cijenu samoga života može biti pravi uzor i rječit izazov današnjim kršćanima da u sinkretizmu suvremenog svijeta ne izgube čistoću nauke i neporočnost života. Zato je potrebno moliti za pomoć i Boga koji izabire slabe svijeta da postidi jake.

MB

Istog dana

- Sv. **Publije**, biskup i mučenik u Ateni (2. st.).
- Sv. **Fruktuoz**, biskup, **Augurij** i **Eulogij**, đakoni, mučenici u Tarakoni (Španjolska) za vrijeme cara Galijena.
- Sv. **Meinrad** (Majnrad), prezbiter i monah, provodio je pustinjski život u samostanu koji je sam podigao u Einsiedeln-u u Švicarskoj, razbojnici su ga ubili 861. godine.
- Sv. **Patroklo**, mučenik u Trojesu (Galija) za vrijeme cara Aurelijana.
- Sv. **Epifanije**, biskup u Paviji.

22. SV. VINKO, đakon i mučenik

Neobavezan spomendan

Sv. Vinko je vrlo popularan svetac na čitavom Pirinejskom poluotoku, osobito u Španjolskoj, slično kao što je sv. Lovro u Rimu i čitavoj Italiji. Njegovo se štovanje, međutim, proširilo i na čitav Zapad, pa i na Istok. O tome svjedoče starodrevni govori (paneginici) koje su izrekli Prudencije i sv. Augustin u čast sv. Vinka. Uza sve to, povijesni su izvori o njegovu životu vrlo oskudni, a opisi njegova mučeništva su apokrifni i dosta legendarni.

Ipak znamo da se rodio u Španjolskoj u mjestu Hueska i da je kao mladić došao u Saragozu te tu bio đakon biskupa Valerija koncem 2. stoljeća. Kako je biskup Valerije teško govonio, službu propovijedanja i poučavanja u vjerskim istinama povjenio je đakonu Vinku. Kad je car Dioklecijan počeo okrutno progoniti kršćane, u Valenciji je bio upravitelj Dacijan. Pod njegovu upravu spadala je i Saragoza. On naredi da se biskup Valerije i njegov đakon Vinko uhapsu i iz Saragoze svezani dovedu u Valenciju. Misleći da će se odreći Krista i vjere ako se podvrgnu mučenju, baci ih u tamnicu gdje su ih stražari maltretirali. Budući da su obojica ostala čvrsta u vjeri, a Vinko pred namjesnikom i odlučno pobijao sve točke optužnice, Dacijan biskupa Valerija osudi na progonstvo, a đakona Vinka dade mučiti svakojakim mukama dok nije izdahnuo. Najvjerojatnije je da je to bilo 22. siječnja 304.

ŠŠ

Istog dana

— **Sv. Anastazije**, perzijski monah i mučenik. Mučeništvo je podnio 628. g. u Asiriji za vrijeme kralja Kosroe zajedno s još 70 drugova. Prije nego se obratio na kršćanstvo bio je konjanik u kraljevskoj vojsci. Vidjevši čudesa koja su se događala po drvu Isusova križa što ga je Kosroa zaplijenio u Jeruzalemu, pokrsti se i pođe u Palestinu. Tu je zarobljen i vraćen u Asiriju gdje je i podnio mučeništvo. Njegova je glava poslije donesena u Rim.

— **Sv. Vincencije, Oroncije i Viktor**, mučenici u Embrunu (Galija) za Dioklecijanova progonstva.

— **Sv. Gaudencije**, biskup u Novari.

— **Sv. Dominik**, opat u Sori.

— **Sv. Vinko Palotti**, utemeljitelj družbe katoličkog apostolata ili palotinaca (SAC). Umro je u Rimu 1850. godine. Blaženim ga je proglasio Pio XII. god. 1950., a svetim Ivan XXIII. god. 1963.

23. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Ivan Milosrdni**, patrijarh u Aleksandriji u Egiptu. Rodio se oko 560. g. na Cipru, gdje mu je otac bio carski namjesnik. Zarana mu je umrla žena i djeca. Ostavši samac, rasproda sve imanje i novac razdijeli siromasima. Nakon smrti patrijarha Teodora, aleksandrijski puk i svećenstvo jednoglasno ga 608. g. izabraše za svoga patrijarha.

Kad je Ivan postao patrijarh, dao je popisati svu aleksandrijsku sirotinju. Sakupljeno je 7.500 imena. Za sve te ljude Ivan se brinuo kao milosrdni otac. Zato je i nazvan »Milosrdni«.

Osim milosrdnosti, Ivan je velikodušno opraštao i uvrede te ustajao u obranu slugu koje su gospodari maltretirali. Da bi svaki od njegovih vjernika mogao k njemu pristupiti i s njim se porazgovoriti, svake je srijede i petka sjedio pred crkvom, čitao Sv. pismo ili razgovarao sa svojim vjernicima. Tako je Ivan riječju i djelom pokazivao najčišću ljubav prema bližnjemu.

Kad su Perzijanci navalili na Afriku, Ivan je pobjegao na Cipar, da izbjegne pokolju. Umro je 616. g. u svom rodnom mjestu. Njegovo je tijelo kasnije preneseno u Carigrad, a odatle ga je sultan poslao na dar ugarsko-hrvatskom kralju Matijašu u Budim. Sada se njegovi posmrtni ostaci nalaze u Bratislavi u crkvi sv. Martina.

ŠŠ

— **Sv. Emerencijana**, djeвица i mučenica u Rimu. Dok je kao katekumena (pripravnica za krštenje) molila na grobu sv. Agneze mučenice, pogani su je kamenovali.

— **Sv. Parmen**, jedan od sedmonice prvih đakona (usp. Dj 6,5), mučenik u Filipima (Makedonija) za vrijeme cara Trajana.

— **Sv. Klement**, biskup i mučenik u Ansiri (Galija) za Dioklecijanova progonstva.

— **Sv. Agatangel**, mučenik u Ansiri za vrijeme predsjednika Lucija.

— **Sv. Severin i Akvila**, njegova žena, mučenici u Cezariji u Mauritaniji.

- Sv. Askla, mučenik u egipatskom gradu Antineji.
- Sv. Ildefons, biskup u Toledu, umro 667. godine.
- Sv. Martirije, monah u pokrajini Valenije.

24. SV. FRANJO SALEŠKI, biskup i crkveni naučitelj

Obavezan spomendan, kod salezijanaca — blagdan

Rodno mu je mjesto Sales nedaleko Annecyja, gdje je ugledao svjetlo dana 1567. godine. Studirao je filozofiju i teologiju u Parizu, a doktorirao je iz građanskoga i crkvenoga prava u Padovi te je radio kao odvjetnik u Chamberyju. Uskoro je postao svećenik i biskup te se dao na rad među kalvinistima. Prilike su bile strašne: crkve srušene, svećenici poubijani, a redovnici rastjerani. Na njegove propovijedi nitko nije htio dolaziti. To ga je natjeralo da se dao na pisanja letaka i oglasa koje je lijepio po zidovima, te se ujedno počeo baviti novinarstvom i pisanjem knjiga.

Kao ženevski biskup u potpuno protestantskoj sredini često se susretao s raznim intelektualcima, političarima, plemićima i seljacima. Tako je upoznao svijet i njegove potrebe. Neumorno je pješke obilazio biskupiju i često se penjao po snijegu na alpske visine do najudaljenijih sela. Tu bi dugo ostajao i razgovarao sa svećenicima i seljacima, propovijedao, katekizirao i dijelio sakramente. Čak je osnovao i »*Bratovštinu kršćanskoga nauka*« i angažirao mnoge vjernike.

Bio je traženi duhovni vođa i savjetnik. Sa svetom Ivanom Francom Chantal osnovao je »*Družbu pohođenja*« (1610.), u kojoj su mnoge žene našle smisao svoga života pomažući bijednima. Poseban je apostolat vršio preko pisama. Dosada je objavljeno preko dvije tisuće njegovih pisama, u kojima je pronalazio razna Evanđeljem nadahnuta rješenja za mnoge životne probleme.

Uz druga njegova tiskana djela posebno je značajan »*Uvod u božni život*«, poznat po nazivom »*Filotea*«. Za njegova života djelo je tiskano na francuskom jeziku u preko 40 izdanja. Uz »*Raspravu o Božjoj ljubavi*« to se smatra osnovnim i klasičnim spisom toga vremena. I čisto s književnoga stajališta njegova se djela odlikuju stilskim osobinama: čist jezik, lijep i elegantan izraz, žive slike, bogate impresije. Francuzi ga puno cijene i citiraju.

Svome vremenu sekularizacije i bijega od Crkve (a zar nije i danas tako?) Franjo je pokazivao kako je Evanđelje uvijek suvremen izvor i nadahnuće prave životne sreće i osmišljenje materije i cijeloga svemira. Intelektualcima i kulturnim radnicima pokazao je da kultura nadahnuta Evanđeljem izgrađuje karaktere i osobe pune humanizma i altruizma, a seljacima i radnicima pružio je nazaretskog Drvodjelca

kao uzor sretnog i mirnog života »običnoga i maloga čovjeka iz puka«. Sve je to bio plod samoodgoja, potpune vlasti nad samim sobom, duboke vjere, ljubavi i dobrote prema svima, pa čak i prema neprijateljima.

Umro je u Lyonu 28. prosinca 1622., a proglašen svetim 1655. godine. Blagdan mu se slavi 24. siječnja, jer je toga dana njegovo tijelo bilo preneseno u Annecy.

HGJ

Istog dana

— Sv. **Babila**, biskup i mučenik u Antiohiji za vrijeme Decijeva progonstva.

— Sv. **Felicijan**, biskup i mučenik u Folinju (Umbrija) za vrijeme Decijeva progonstva.

— Sv. **Mardonije i drugovi**, mučenici u Mauritaniji.

— Sv. **Zama**, biskup. Sv. Dionizije, papa (259.—268.) zaredio ga je i postavio za prvog biskupa Bolonje, gdje je proširio kršćansku vjeru.

— Sv. **Suran**, opat u Bolonji za vrijeme Longobarda.

25. OBRAĆENJE SV. PAVLA, apostola

Blagdan

U početku se ovaj blagdan zvao »*Blagdan prijenosa*«, tj. prijenosa ostataka sv. Pavla. Nastao je pod franačkim uplivom u 10. stoljeću. Prijenosom rubaca koji su dodirnuli apostolski grob u Rimu s dijelom okova, kojima je Pavao bio okovan u tamnici, na slikovit je način u Galiju bio prenesen Pavlov grob. Pomalo je iz blagdana »*Prijenos*« (Translatio) nastao blagdan »*Obraćanja*« (Conversio), tj. duhovna preobrazba velikog apostola. Blagdan što se slavio 25. siječnja nazivao se »*hladni Pavao*« za razliku od glavnog blagdana na 29. lipnja.

Pavlovo obraćenje potanko opisuju Djela apostolska (pogl. 9). Kao revni židovski propovjednik Savao je bio krenuo iz Jeruzalema put Damaska da tamo hvata kršćane. Bio je spreman na sve prije nego na obraćenje. Prijetio se i žudio za kršćanskom krvlju. Bio je pun fanizejske oholosti, one oholosti koja se sasvim opire milosti. Pa ipak Savao je bio izabran kao izabrano sredstvo za širenje kršćanstva. Savao je poslije obraćenja dobio ime Pavao. Njegov karakter ne zna za polovičnost i mlitavost. Ono što je jednom započeo svim je silama nastojao privesti kraju. I u njegovu obraćenju milost se upriličila njegovu karakteru. Dimnula ga je u dno srca i iznutra sasvim preobrazila. Od revnog progonitelja kršćana Savao je najednom postao gorljivim širiteljem kršćanske vjere.

Kod Damaska je začuo glas: »Savle, Savle, zašto me progoniš?« Nato je on odgovorio: »Tko si ti, Gospodine?« Odgovor je glasio: »Ja sam Isus koga ti progoniš.« Kazano je pri tom neka krene u grad Damask i tu će mu se reći što mu je činiti. I ostade slijep za tri dana.

U Damasku je tada bio neki učenik, zvan Ananija. On je od Gospodina primio zapovijed da pođe u glavnu ulicu, koja se tada zvala »Prava ulica«, i da potraži čovjeka iz Tarza, zvanog Savla. Savao je potom u viđenju vidio kako taj isti čovjek ulazi k njemu i kako na njega polaže ruke da ozdravi, tj. da progleda. Ananiju je Gospodin također uvjeravao da će taj čovjek Savao pronijeti ime Gospodnje među narode i zbog toga da će mnogo morati pretrpjeti. Ananija je na Savla položio ruke, i ovaj namah progleda i napuni se Duha Svetoga. Ustade i bi kršten.

Otada započe zaokret u Pavlovu životu. On će otada sav izgarati za ime Isusovo. Isus Krist će biti središte njegova života i djelovanja.

Blagdanom Obraćanja sv. Pavla završava i Molitvena osmina za jedinstvo kršćana, koja se započela moliti 18. siječnja.

FC

Istog dana

— **Sv. Ananija**, učenik Gospodnji koji je pokrstio sv. Pavla (usp. Dj 9,10—18), »vjeran vršilac Zakona, koji je uživao dobar glas među svim ta-mošnjim (u Damasku) Židovima« (Dj 22,12), podnio je mučeništvo u Damasku oko 40. godine.

— **Sv. Projekt**, biskup, i **Amarin**, opat, mučenici u Arverni (Galija) 674. godine.

— **Sv. Juventin i Maksim**, mučenici u Antiohiji za vrijeme progonstva Julijana Apostate.

— **Sv. Bretanion**, biskup u Tomiu za vrijeme arijanskog cara Valenta kojemu se odvažno suprotstavljao.

— **Sv. Popon**, biskup i opat u Arasu (Galija).

— **Bl. Henrik Suzo**, dominikanac, mistik, umro je u Ulmu 1366. godine.

26. SV. TIMOTEJ I TITO, biskupi

Obavezan spomendan

SV. TIMOTEJ, »prvijenac u vjeri«, rodio se u Listri (Likaonija, Mala Azija) od oca Grka i majke Židovke Eunike. Pavao spominje i Timotejevu baku Loidu. Kad je Pavao došao po prvi put u taj kraj, obratio je Euniku i bez sumnje krstio Timoteja.

Apostol narodâ je uzeo Timoteja kao sudruga na putovanjima na preporuku kršćanske zajednice u Listri. Timotej je pratio Pavla na

njegovu drugom i trećem misijskom putovanju (usp. Dj 17,14 sl.; 18,5; 19,22; 20,4). Zacijelo su ga preporučili starješine u Listri.

Iako je Pavao iznio pobjedu s obzirom na nužnost obrezanja novokrštenika, ipak je dao obrezati Timoteja, da ne bi izazvalo maloazijske Židove. Timotej je pošao za Pavlom, iako je bio svjestan kako je Pavao prije nekoliko godina bio kamenovan u Listri. Pavao mu je povjerovao posebne uloge gledom na solunsku vjersku (1 Sol 3,2,6), makedonsku (Dj 18,22) i korintsku crkvenu zajednicu (1 Kor 4,17; 16,10; 2 Kor 1,19). S Pavlom je dijelio njegovo prvo zatočeništvo, kako vidimo iz potpisa Pavlovih poslanica (Kol 1,1; Fil 1,1; Flm 1; usp. Fil 2,19; Heb 13,23).

Po svjedočanstvu pastoralnih poslanica, Timotej je i dalje pratio Pavla. No, Pavao mu je naložio da ostane u Efezu (1 Tim 1,3). To je bio pogublina najizloženiji grad u Maloj Aziji. Pavao se našao ponovno pod strogom stražom u rimskoj tamnici te zove Timoteja da hitno krene tamo. Timotej je zacijelo ispunio učiteljevu želju. Da li ga je zatekao živa, ne znamo. Kratko vrijeme poslije upućenih poslanica Timoteju Pavao je bio pogubljen mačem.

Timotej je umro, kako se misli, kao biskup efeške crkvene zajednice. Ubili su ga hramski svećenici božice Dijane oko 100. godine u prigodi jednoga poganskog ophoda.

Možda je najljepša crta u Timotejevu životu ta što sebe nikada ne ističe nego iščezava u sjeni svjestan silnih misijskih zadataka. Njemu je dovoljno da Pavlu čisti zapreke na putu koje bi mogle ometati njegovo apostolsko djelovanje. Timotej je njegovao bolesnog Pavla i tješio ga u časovima potištenosti. Bio je od onih koji su utirali put kršćanstvu. Nikada ga ne gledamo licem u lice nego kao odraz Djela apostolskih i Pavlovih poslanica. Ne čujemo ni jedne riječi iz njegovih usta; njegovo je ime ipak simbol skromnog služenja u apostolskom zadatku.

SV. TITO bio je »drug i suradnik« Pavlov na njegovim misijskim putovanjima (2 Kor 8,25). Malo znamo o njemu. Djela apostolska ga ne spominju. Bio je obraćenik s poganstva i neobrezanik. Pratio je apostala Pavla na jeruzalemski sabor (Gal 2,1,3). Povjerena mu je bila posebna misija smirivanja duhova u kršćanskoj zajednici u Korintu (2 Kor, 2,13; 7,6; 8,6. 16. 23; 12,18), gdje je bio dobro primljen (2 Kor 7,13—15). Pavao u vezi s tim piše: »Titovo srce biva još nježnije prema vama kad se sjeti poslušnosti vas sviiju kako ste ga sa strahom i drhtanjem primili« (2 Kor 7,15). Tito je smirio uznemirene duhove među koje je bio ušao duh razmirica i nesloge.

Tito je učestvovao u Pavlovu zatočeništvu. Bio je također poslan u posebnoj misiji u Dalmaciju (2 Tim 4,10).

Tito je bio kasnije poslan na Kretu, gdje je primio poslanicu koja mu je bila upravljena. Poslanica Titu odiše svježinom kako s obzirom na samu kršćansku zajednicu tako i na njezina predstojnika. Trebalo

je uljudivati i oplemenjivati Krećane, za koje Pavao veli da su »uvijek lažljivi, zle živine, besposleni trbusi« (Tit 1,12). Zato mu je dana od Pavla opomena: »Zato ih strogo karaj da budu zdravi u vjerenju, da ne prijanjanju uz židovske bajke i zapovijedi ljudi koji istini okreću leđa« (Tit 1,13—14).

Kada je Tito umro, nemamo sigurnih podataka. Prema tradiciji umro je kao biskup Krete.

FC

Istog dana

— **Sv. Paula**, udovica, rodila se u Rimu 347. g. u uglednoj obitelji. Sklopila je brak s uglednim građaninom Takscacijem kad joj je bilo 17 godina. Ostala je udovica s petero djece u 31. godini života. Upoznavši sv. Jeronima u Rimu, predala se njegovu duhovnom vodstvu, a s njim se dopisivala kad je on ponovno otputovao u Palestinu. Napokon, kad je ostala sama s najstarijom kćerkom Eustohijom, jer joj je troje djece umrlo a jedna se kćerka udala, proda svoj dio imanja te s kćerkom Eustohijom otputova u Palestinu da se potpuno posveti molitvi, razmišljanju i djelima kršćanske ljubavi. U Betlehemu je podigla gostinjac za hodočasnike i samostan za žene s kojima je živjela pod vodstvom sv. Jeronima. Umrula je 404. godine, a njezina kćerka Eustohija, koja je također svetica i čiji se spomendan slavi 28. rujna, umrla je oko 418. godine.

— **Sv. Teogen**, biskup, i **trideset i šest drugih**, mučenici u hiponskom kraju (Afrika) za Valerijanova progonstva.

27. SV. ANĐELA MERICI, djeвица

Neobavezan spomendan

Sv. Anđela rodila se oko 1470. g. u Italiji u mjestu Desencano u obitelji Merici u kojoj je dobila solidan kršćanski odgoj. Roditelji su joj umrli kad je imala 15 godina. Na njezino životno usmjerenje mnogo su uplivali ondašnji veliki govornici koji su upozoravali na opasnosti renesanse koja je onda bila u punom zamahu. Da bi izbjegla te opasnosti, odlučila se potpuno posvetiti Bogu. Stupila je u Treći red sv. Franje Asiškoga i zavjetovala Bogu djevičanstvo te je hodočastila u razna svetišta po Italiji, a također i u Svetu Zemlju.

Vrativši se u Italiju, u Bresciji je 1535. g. osnovala žensku družbu koju je stavila pod zaštitu sv. Uršule, zbog čega se ta družba i zove »Družba sv. Uršule« ili »Uršulinke«. Svrha koju je sv. Anđela postavila svojoj družbi jest skrb za žensku mladež, posebno za one djevojčice koje su ostale bez roditelja. Po zamisli sv. Anđele, članice njezine družbe ne bi bile vezane na samostanski način života nego na život u svijetu, u svojim obiteljima, da bi se mogle nesmetano posvetiti apostolatu. To bi zapravo imao biti ženski sekularni institut koji se posvećuje

odgoju, vjerskoj pouci i karitativnoj djelatnosti, prvotno među ženskom mladeži. Ta je ideja, međutim, bila preuranjena za ono vrijeme. Stoga je papa Pio V. naredio da uršulinke žive u samostanima, kao i druge redovnice, i da se bave svojim apostolatom. Sv. Karlo Boromejski za njih je našao konkretan način apostolata u svojoj biskupiji.

Anđela Menici je umrla u Bresciji 27. siječnja 1540. Svetom ju je proglasio papa Pio VII. god. 1807. Do 1955. g. njezin se blagdan slavio 31. svibnja. Kad je 1955. g. toga datuma uvedena svetkovina bl. Djevice Marije Kraljice, njezin se spomendan slavio 1. lipnja, a nakon reforme Rimskog kalendara 1969. godine, slavi se na današnji dan.

Sestre uršulinke su se ubrzo proširile ne samo po Italiji nego i po drugim zemljama. Kod nas su došle 1703. g. te su osnovale samostan i školu u Varaždinu. U toj školi odgojene su mnoge generacije naše ženske mladeži. Danas se kod nas sestre uršulinke sve više uključuju u župski i obiteljski apostolat.

ŠŠ

Istog dana

— Sv. Vitalijan (Živko), papa (657.—672.). Za vrijeme njegova pontifikata Arapi su zauzeli Egipat i Siriju. Napetosti s Carigradom zbog monoteletske hereze i političkih trzavica on je izbjegavao svetačkom blagošću. Posebnu je pažnju posvetio misijskom djelovanju u zemljama sjeverne Evrope, posebno u Engleskoj.

— Sv. Julijan, mučenik u Sori za progonstva cara Antonina.

— Sv. Julijan, prvi biskup Mans-a u Galiji, njega je sv. Petar apostol tamo poslao da propovijeda Evanđelje.

— Sv. Avit, Dacije, Reatro i drugi, mučenici u Africi za vrijeme vandalskog progonstva.

28. SV. TOMA AKVINSKI, OP, prezbiter i crkveni naučitelj

Obavezan spomendan

Sv. Toma, grofovski sin iz Roccasecca d' Aquino, rođen je 1225. godine. Krsni mu je kum bio papa Honorije III. Otac mu je planirao da Toma jednom bude opat u Monte Cassino i zato ga je poslao u tu opatiju na studij. Učenje je nastavio u Napulju i tu se oduševio bijelom dominikanskom haljinom. Njegova je obitelj smatrala da je to za njih velika sramota, stoga su ga i na najgrublje načine pokušavali od toga odvratiti. Čak je bio dvije godine u tamnici. Tek intervencija pape Inocenta III. i cara Fridrika II. pomogla je da se dokopa slobode. I tako ga nakon zavjetovanja Ivan Teutonski, general reda, povede u Köln. Tu je šutljivi Talijanac za kolege studente bio »nijemi vol«. Pa

kad su ga tako često zadirkivali, profesor Alberto (kasnije nazvan »Veliki«) proročanski reče: »Ali kad taj nijemi vol rikne, čut će se do na kraj svijeta!«

Već u 26. godini života postaje profesor u Parizu na Sorboni. Zajedno sa sv. Bonaventurom ističe se u obrani prosjačkih redova. Postaje savjetnikom pape Urbana IV. Odbija ponuđenu nadbiskupsku stolicu u Napulju. Grgur X. ga pozva na sabor u Lyon i na putu umrije kraj Rima u cistercitskoj opatiji Fossanuova dana 7. ožujka 1274.

Neprestano moleći i radeći, Toma je uspio postići izvanredan stupanj ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Izvrsno je poznavao sv. Oce, pa Aristotela i Averoesa. Svoje veliko znanje nastojao je upotrijebiti da Bibliju približi čovjeku i da pokaže kako cijeli svijet i čovjek, kao kruna stvorenja, ima svoje ishodište u Bogu i kako se treba jednom opet vratiti k njemu, Prvome Bitku, Pokretaču svega i Najvišem Dobru.

Među 30-tak debelih svezaka njegovih djela posebno se ističe »*Summa theologica*«, »*Contra Gentiles*« i »*Quaestiones*«, u kojima je dao izvanrednu sintezu srednjovjekovne kršćanske filozofije i teologije. Toma je bio ne samo suhoparni filozof nego i — pjesnik. Po želji pape Urbana IV. priredio je bogoslužne tekstove za blagdan Tijelova (himni: »Klanjam ti se smjerno«, »Hvali, Sion«, »Usta moja« i dr.).

U radu je bio ustrajan, spreman drugima pomoći, ponizan i daleko od svake časti i isticanja. Priča se da ga je jednom sam Krist zapitao, što želi kao nagradu za sve što je učinio, a Toma da je odgovorio: »Samo tebe, Gospodine!« A kad su papu Ivana XXII., koji ga je proglasio svetim 1323. godine, zapitali kada je čudesa Toma učinio, odgovorio je: »Koliko god je teoloških rasprava napisao toliko je učinio čudesa!«

Toma je sve do naših dana ostao prvak teološke misli. Naraštaji su se odgajali na njegovim djelima. U naše doba papa Leon XIII. i J. Maritain ponovno su Tomu učinili nazočnim i našim suvremenikom.

HGJ

Istog dana

- Sv. Petar Nolasko, utemeljitelj Reda za otkup robova, umro u Barceloni 1256. godine.
- Sv. Flavijan, mučenik u Rimu za Dioklecijanova progonstva.
- Mnoštvo sv. mučenika, koje je na današnji dan poubijao u Aleksandriji arijevski vojskovođa Sirijan dok su u crkvi slavili sv. misu.
- Sv. Leucije, Tirso i Kalinik, mučenici u Apoloniji za vrijeme cara Decija.
- Sv. Leonida i drugovi, mučenici u Tebaidi za vrijeme cara Dioklecijana.
- Sv. Valerije, biskup u Saragozi, umro oko 315. godine.
- Sv. Julijan, biskup u Kuenci (Španjolska).
- Sv. Jakov, pustinjač u Palestini (6. st.).

29. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Konstancije**, biskup i mučenik u Perudi. O njemu svjedoči starodrevna crkva u Perudi koja je njemu posvećena, kao i njegove relikvije koje se u njoj čuvaju, a ujedno je i prvotni zaštitnik toga grada. Konstancije je živio u Perudi kao angažirani kršćanin mlade Crkve. Izabran je za biskupa toga grada kad mu je bilo 30 godina. Kao biskup pokazao se vrlo razborit, pronicav, zreo i postojan, upravo providencijalan za ono teško vrijeme progonstva mlade Crkve sa strane cara Marka Aurelija. Kao takav bio je prijavljen, uhvaćen i osuđen na smrt zajedno s drugim kršćanima. Legendarni opis njegova mučeništva kaže da je bačen na lomaču, ali mu vatra nije ništa naškodila, makar su ga bacili na lomaču tri puta. Napokon mu je odsječena glava. To se dogodilo oko 178. godine.

SS

— **Sv. Valerije**, biskup u Trijeru, koji je bio učenik sv. Petra apostola.

— **Sv. Papija i Mauro**, vojnici i mučenici u Rimu na Nomentanskoj cesti za vrijeme cara Dioklecijana.

— **Sv. Akvilin**, prezbiter u Milanu, kojega su arijanci zaklali zbog vjere, i tako podnese mučeništvo 786. godine.

— **Sv. Sarbelije i Barbeja**, njegova sestra, mučenici u Edesi za vrijeme cara Trajana.

— **Sv. Sabinijan**, mučenik u Troyes-u za vrijeme cara Aurelijana.

— **Sv. Sulpicije Sever**, biskup u Burgesu (4. st.).

30. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Martina**, djeвица i mučenica u Rimu za vrijeme cara Aleksandra Severa oko 230. godine. Papa Urban VIII. (1623.—1644.) njoj u čast spjevao je dva himna za časoslov. Martina je bila kćerka uglednog Rimljanina koji je triput obavljao službu gradskog prefekta. Zarana je izgubila oca i majku. Baštinu je podijelila siromasima i posvetila se službi u mladoj Crkvi kao đakonisa.

Budući da je Martina bila vrlo lijepa, sam car Aleksandar Sever htio ju je uzeti za ženu. Ona je to odbila. Kad je car saznao da je kršćanka, dao ju je zatvoriti i izvesti pred sud. Tražio je da se Martina odreče svoje vjere. Kad nije ni u tome uspio ni nakon što ju je podvrgao raznim mukama, naredio da joj se odsiječe glava.

Nad grobom sv. Martine uskoro je podignuta bazilika, a njezino se štovanje brzo raširilo. Kršćani su je štovali kao sjajan primjer hrabrosti i postojanosti u vjeri.

SS

— **Sv. Hijacinta Marescotti**, djevica, redovnica Trećega reda sv. Franje Asiškoga, rodila se u Laciju (Vignarello) god. 1585. U Viterbu se odgajala kod sestara franjevki i tu je stupila u njihovu družbu, ali redovnički život nije ozbiljno shvaćala. Bolest i uskraćenje odrješenja sa strane ispovjednika silno ju je potreslo. Nakon toga temeljito je izmijenila život. Uskoro je postala uzorna redovnica koja se žrtvovala za siromahe, bolesne i nemoćne. Umrila je u Viterbu 30. siječnja 1640. Svetom ju je proglasio papa Pio VII. god. 1807.

— **Bl. Hipolit**, prezbiter i mučenik u Antiohiji. On je najprije pristajao uz Novacijanovu skizmu, a onda ju je odbacio i prihvatio vjeru »koje se drži Petrova Stolica« te je za nju položio život.

— **Sv. Felicijan, Filipijan i sto dvadeset i četiriju drugih**, mučenici u Africi (4. st.).

— **Sv. Barsimej**, biskup u Edesi, obrativši mnoge pogane na katoličku vjeru, podnese mučeništvo za vrijeme cara Trajana.

— **Sv. Barso**, biskup u Edesi, umro u progonstvu za vrijeme cara Valenta, koji je bio arijevac.

— **Sv. Aleksandar**, podnio mučeništvo u dubokoj starosti također u Edesi za Decijeve progona.

— **Sv. Matija**, biskup u Jeruzalemu. On je mnogo pretrpio zbog vjere za vrijeme cara Hadrijana, ali je umro naravnom smrću.

— **Sv. Armentarije**, biskup u Paviji.

— **Sv. Aldegunda**, monahinja OSB u Maubeuge-u (Belgija), umrla 684. godine.

— **Sv. Savina**, pobožna žena u Milanu, umrla moleći se na grobu svetih mučenika Nabora i Feliksa.

— **Sv. Batilda**, kraljica, umrla u Chelles-u (Francuska) 680. godine.

31. **SV. IVAN BOSCO, prezbiter**

Obavezan spomendan, kod salezijanaca — svetkovina

Ideje Francuske revolucije, Napoleonovi ratovi i burna 1848. godina potresoše iz temelja cijelu Evropu. Na starom kontinentu kao da je sve novo: feudalizam izdiše, bude se mali narodi, jača nacionalna svijest, sve se više cijeni narodni jezik, građanski stalež preuzima vodstvo u politici, ekonomiji i kulturi, a tvornice i radništvo jednima donose blagodati, a drugima pitanja i probleme. U takvim prilikama rođen je u zabitnom selu nedaleko Castelnuova (Piemont) mali Ivan, sin siromašnog seljaka Franje. Rano je izgubio oca, a brigu za brojnu obitelj preuze brižna majka Margarita. Ta seljanka uspjela je odgojiti velikoga socijalnog, kulturnog i religioznog radnika i reformatora.

Bistar i sposoban, ali nije imao novaca za školovanje. Stoga je radio i učio. Pomagao mu je svećenik don Cafasso. Kako je bio vrlo spretna, okupljao je ljude, zabavljao ih i priređivao priredbe. Tako bi nešto zaradio. Prije priredbe je molio, a psovače je znao izbaciti, ili čak prekinuti priredbu.

Kad je 1841. g. postao svećenik, s don Cafassom je obilazio tamnice, okupljao je mlade siromašnih radničkih obitelji i pomagao im je da

dođu do stana, rada, škole i da ih približi Kristu — prijatelju i radniku. Njegov »novi način« rada smetao je mnoge uspavane duše koje su navikle raditi »kako se uvijek radilo«. Više je don Bosco imao muke s takvima nego s velikom vojskom mladih iz predgrađa Tonina, kojima je nastojao pomoći. Da bi što više pomogao potrebnima, s groficom Barlo osnovao je *Oratorij sv. Franje Saleškoga* 1846. g. i s Marijom Mazzarello *Družbu sestara Marije Pomoćnice*. Skupljao je se sve one koji žele drugima pomoći i osnovao *Društvo salezijanskih suradnika*. Pokrenuo je toliko ljude po Evropi i posebno u Južnoj Americi te otvarao gimnazije i zanatske škole, gdje je odgajao mlade da budu korisni članovi društva, dobri radnici i pravi kršćani.

Značajan je njegov rad s mladima. Služio se »metodom preventive«, tj. odgajao ih je da ne upadnu u pogreške, u zlo. Bio im je učitelj, prijatelj i otac.

Imao je i sjajno pero. Pisao je vrlo dobre povijesne knjige i rasprave, npr. njegova »*Povijest Italije*« izišla je u više izdanja. Objavio je više teoloških i pedagoških knjižica za mlade. Uvidio je snagu i vrijednost tiska i obilno ga koristio te je dao poticaj kasnijoj velikoj izdavačkoj djelatnosti u Toninu tzv. SEI.

Umro je u Toninu 31. siječnja 1888. a svetim ga je proglasio papa Pio XI. god. 1934.

Danas na svijetu ima preko 20.000 salezijanaca u 1.500 kuća. Salezijanci su došli u Hrvatsku 1922. godine, a Hrvatska provincija je postala samostalnom 1972. Dakle, prije 10 godina. Ima oko 150 članova, od toga 60 svećenika.

HGJ

Istog dana

— **Sv. Marcela**, udovica. Živjela je u Rimu u isto vrijeme kad i sv. Paula (v. 26. o. mj.) i zajedno s njom i s drugim uglednim ženama bila u društvu svetih udovica koje su bile jaki oslonac mlade Crkve u Rimu. Hagio-
grafi za Marcelu kažu da je bila »uzor kršćanskih udovica«. Obitelj sv. Marcele bila je jedna od najuglednijih u starom Rimu. Ne zna se za koga je bila udana ali se zna da je ostala udovica poslije sedam mjeseci nego što se vjenčala. Nakon muževljeve smrti imovinu je razdijelila siromasima, povukla se u osamu provodeći život u molitvi, pokori, razmatranju, karitativnoj djelatnosti i proučavanju Sv. pisma pod vodstvom sv. Jeronima. Poslanica, koju joj je uputio sv. Jeronim iz Svete Zemlje, svjedoči o visokoj kulturi, znanju i inteligenciji ove rimske matrone. Umrula je u Rimu 410. godine. O njoj je sv. Jeronim napisao: »Svaki časak njezina života bio je priprava na smrt.«

ŠŠ

— **Bl. Ljudevita Albertoni**, franjevačka trećoredica u Rimu. Umrula je na današnji dan 1530. godine. Njezino štovanje kao blaženice odobrio je papa Klement X.

- Sv. Cir i Ivan, mučenici. Njihova su tjelesa pokopana u Rimu na Portuenskoj cesti.
- Sv. Metran, mučenik u Aleksandriji za vrijeme Decijeve progona.
- Sv. Saturnin, Tirs, Viktor, Tarzicije, Zotik, Cirijski i drugi, mučenici također u Aleksandriji.
- Sv. Trifena, mučenica u Ciziku (Helespont).
- Sv. Geminijan, biskup u Modeni.
- Sv. Julije, prezbiter, misionar u milanskom kraju, umro oko 400. godine.
- Sv. Franjo Ksaver Marija Bianchi, prezbiter reda barnabita, apostol Napulja, gdje je i umro 1815. godine. Blaženim ga je proglasio papa Leon XIII. god. 1893., a svetim papa Pio XII. god. 1951.

Suradnici u ovoj rubrici:

FC = Franjo Carev
 HGJ = Hrvatinić Gabriel Jurišić
 IK = Ivan Keravin
 JB = Jure Brkan
 JR = Jure Radić
 KJ = Karlo Jurišić
 MB = Marko Babić
 MM = Marijan Mandac
 PB = Predrag Belić
 SČ = Stjepan Čovo
 ŠŠ = Šimun Šipić

Svece koji su navedeni pod Istog dana a nisu potpisani priredio:
Šimun Šipić.